

ОБЩИНА РАЗГРАД

7200 Разград, Бул. Бели Лом 37А, П.К. 88; Тел.: 084 660 091, 660 092, Факс: 084 660 090; E-mail: obshtina@razgrad.bg, www.razgrad.bg

Приет от Общински съвет-Разград
С Решение №261/ 22.12. 2016 г.

А Н А Л И З

на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата и учениците

в община РАЗГРАД

(по чл. 196, ал. 3 на Закона за предучилищно и училищно образование)

Съдържание

I. Въведение.....	3
II. Състояние и предизвикателства.....	6
1. Обща картина на образователната система в община Разград. Общинска мрежа от детски градини, училища и обслужващи звена за учебната 2015/2016 г.....	6
Демографска картина и тенденции	6
Брой паралелки, деца, ученици, педагогически и непедagogически персонал по учебни заведения	11
Обслужващи звена.....	21
2. Деца и ученици.....	24
2.1. Брой ученици с изяви дарби, класирани в национални и международни конкурси, олимпиади и състезания.....	24
2.2. Брой деца и ученици в риск от социално изключване	25
2.3. Деца и ученици със специални образователни потребности (СОП)	31
2.4. Ученици с множество и тежки увреждания, които правят интегрираното обучение неефективно	31
3. Състояние и предизвикателства пред общата подкрепа за личностно развитие. Описание на наличните форми на обща подкрепа.....	34
4. Състояние и предизвикателства пред допълнителната подкрепа за личностно развитие. Описание на наличните форми на допълнителна подкрепа	46
4.1. Подкрепа за личностно развитие, осъществявана в Центровете за подкрепа на личностното развитие /информация за всеки център за подкрепа за личностно развитие/.....	48
4.2. Социални услуги в подкрепа на личностното развитие на учениците и децата – Центрове за обществена подкрепа, Дневни центрове за деца с увреждания, Центрове за социална интеграция и рехабилитация на деца с увреждания и др. Представяне на извършваните дейности.....	57
4.3. Дейности на неправителствени организации, читалища, спортни клубове в подкрепа на личностното развитие на децата и учениците.....	62
III. SWOT анализ.....	64
IV. Обобщение и изводи от анализа.....	66
V. Заключение.....	67

I. Въведение

Подкрепата за личностно развитие на децата и учениците (обща и допълнителна), която институциите (детските градини, училищата, центровете за подкрепа за личностно развитие и специализираните обслужващи звена) в системата на предучилищното и училищното образование осигуряват, е неразделна част от самостоятелно разработени и прилагани цялостни политики, чиито основни принципи са:

- изграждане на позитивен организационен климат, което изисква създаване на условия за сътрудничество, ефективна комуникация и отношения на загриженост между всички участници в процеса на образование;
- утвърждаване на позитивна дисциплина, основана на мерки и подходи, гарантиращи изслушване на детето и ученика, осъзнаване на причините за проблемното му поведение и предоставяне на възможност за усвояване на добри поведенчески модели спрямо себе си и останалите, превенция на обучителните трудности и ранното оценяване на риска от тях;
- развитие на училищната общност;

Съгласно чл. 176 на Закона за предучилищното и училищно образование (ЗПУО), подкрепата за личностно развитие се осигурява на всички деца и ученици и цели да осигури:

- съответствие с индивидуалните им потребности;
- подходяща физическа, психологическа и социална среда за развиване на способностите и уменията им;
- осъществяване на подкрепата за детето и ученика най- близко до мястото, където живее и учи.

В съответствие с постановката на чл. 174, ал. 1 от ЗПУО, осигуряването на подкрепата за личностно развитие на децата и учениците от институциите в системата трябва да се осъществява съвместно с държавните и местните органи и структури и доставчиците на социални услуги.

Важно условие за постигането на целите, принципите и приоритети е разгръщане потенциала на всички участници в процеса - деца, ученици, родители, институции, гражданска общество. Взаимодействие на институциите, ефективните канали за комуникация с родители и граждани са основен фактор за осъществяването на целите на образованието за подготовката на изградени, самостоятелни, конкурентно способни личности, чрез развиване на компетентности, необходими на децата и учениците в съвременното общество.

В раздел II – Подкрепа за личностно развитие на децата и учениците, чл. 177, ал. 1 от Закона за предучилищното и училищно образование подкрепата за личностно развитие е определена като обща и допълнителна.

Общата подкрепа включва :

- Екипна работа между учителите и другите педагогически специалисти;
- Допълнително обучение по учебни предмети;
- Допълнителни модули за деца, които не владеят български език;
- Допълнителни консултации по учебни предмети, които се провеждат извън редовните учебни часове;
- Консултации по учебни предмети;
- Кариерно ориентиране на учениците;
- Занимания по интереси;
- Библиотечно-информационно обслужване;
- Грижа за здравето;
- Осигуряване на общежитие;
- Поощряване с морални и материални награди;
- Дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение;
- Ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения;
- Логопедична работа.

Допълнителната подкрепа осигурява на децата и учениците от уязвимите групи равни възможности за личностно развитие, чрез:

- Работа с дете и ученик по конкретен случай;
- Психо-социална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, зрителна рехабилитация, рехабилитация на комуникативните нарушения и при физически увреждания;
- Осигуряване на достъпна архитектурна, обща и специализирана подкрепяща среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики и специалисти;
- Предоставяне на обучение по специалните учебни предмети за учениците със сензорни увреждания;
- Ресурсно подпомагане;
- Работа с талантиливи деца и ученици.

Изпълнението на Закона за предучилищното и училищно образование и изготвянето на общинска и областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците създава необходимост от анализ на потребностите от подкрепа на личностното развитие на децата и учениците от община Разград.

В Допълнителните разпоредби на Закона за предучилищното и училищното образование (§1, т. 6, 7, 12, 14 - 16, 18, 21 - 27, 29 - 31) са определени основните субекти, включени в системата и параметрите на връзките и зависимостите между тях. Те са предмет на настоящия анализ.

Целите, които си поставя настоящият анализ, са:

1. Оценка на актуалната ситуация на образователната система в община Разград.
2. Осигурената подкрепа на интелектуалното, емоционално, духовно, нравствено и физическо развитие в съответствие с възрастта, потребностите, способностите и интересите, както и за съхраняване и утвърждаване на националната идентичност, човешките права и свободи, принципите на демокрация и отговорно гражданско поведение.
3. Осъществени дейности за насърчаване, развитие и реализация на заложените и способностите.
4. Утвърдени училищни политики за формиране на толерантност и уважение към личността и обществото.
5. Осъществени дейности за познаване на националните, европейските и световни културни традиции и ценности.

Целите на настоящия анализ на потребностите от подкрепа за личностно развитие съответстват на основните приоритети и принципи, заложи в Закона за предучилищното и училищно образование. Първостепенен национален приоритет е образованието на нацията на базата на единна национална политика за осигуряване правото и достъпа на децата и учениците до достъпно и качествено образование, ефективност и иновативност на прилаганите практики и подходи.

В този смисъл настоящият анализ насочва вниманието към приобщаващото образование, неговите цели и принципи.

Приобщаващото образование е процес на осъзнаване, приемане и подкрепа на индивидуалността на всяко дете или ученик и на разнообразието от потребности на всички деца и ученици чрез активиране и включване на ресурси, насочени към премахване на пречките пред ученето и научаването и към създаване на възможности за развитие и участие на децата и учениците във всички аспекти на живота на общността.

Приобщаващото образование е неизменна част от правото на образование и се реализира в съответствие със следните принципи:

1. Гарантиране на правото на всяко дете и ученик на достъп до детска градина или училище най-близо до неговото местоживееие и на правото му на качествено образование;
2. Гарантиране на достъпа на всяко дете или ученик до подкрепа за личностно развитие в зависимост от неговите индивидуални потребности с оглед възможността за възникване на затруднения в процеса на ученето и приобщаването и на необходимостта от подходяща подкрепа;
3. Прилагане на диференцирани педагогически подходи, ориентирани към интересите и стимулиращи мотивацията на детето и на ученика, съобразени с възрастовите и социалните промени в живота му и адаптирани към способността му да прилага усвоените компетентности на практика;
4. Приемане и зачитане на уникалността на всяко дете и ученик – индивидуалните потребности и възможности, личностните качества, знанията, уменията и интересите, на които образователната институция трябва да отговори по подходящ начин, така че детето или ученикът да развие максимално

своя потенциал;

5. Равнопоставеност и недопускане на дискриминация при провеждане на предучилищното и училищното образование, гаранции за които са създадените условия за обучение на всички деца и ученици заедно, независимо от трудностите и различията, които може да възникнат в процеса на ученето и научаването и при участието им в дейността на детската градина или училището;

6. Системен и холистичен подход на организация и сътрудничество на образователните институции в областта на приобщаващото образование на всички равнища – управление и екипност, използване на приобщаващи педагогически практики, създаване на сигурна и подкрепяща среда, участие на родителите, мониторинг на процеса и на качеството на подкрепата за личностно развитие, както и на влиянието им върху обучението и постиженията на децата и учениците;

7. Сътрудничество между всички участници в процеса на приобщаващото образование – детската градина/училището, детето/ученика, семейството и общността;

8. Намаляване на влиянието на социалните неравенства върху ученето и върху участието на децата и учениците в дейността на детската градина или училището;

9. Нетърпимост към дискриминиращите нагласи и поведение и подготовка на децата и учениците за живот в приобщаващо общество;

10. Гъвкавост и динамичност на процеса на приобщаващото образование съобразно потребностите на децата и учениците и в зависимост от спецификата на обществения живот.

Периодът, който обхваща анализът, е 2 години.

За разработването на този Анализ за потребностите със заповед на Кмета на Община Разград е създадена работна група, в чийто състав са включени представители на Общинска администрация, РУО на МОН, гр. Разград, РЗИ, гр. Разград, Дирекция „Социално подпомагане”, гр. Разград, Регионален експертно-консултантски и информационен център ”Читалища”, Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование, гр. Разград, ЦПЛР и НПО.

Анализът е продукт на съвместните усилия на работна група и организации, участвали в проучването - детски градини, общински и държавни училища, културни институции, ЦПЛР, специализирани институции за работа с деца и ученици.

Използвани са анализи, доклади и стратегически документи на национално, регионално и местно ниво, статистически бази-данни на общинска администрация и институции, имащи отношение към осигуряване на общата и допълнителната подкрепа за личностно развитие на децата и учениците.

Обхват на анализа: Анализът включва актуална информация за детските градини, училищата и центровете за подкрепа на личностното развитие, функциониращи на територията на общината, както и организирани към момента дейности, подкрепящи обучението и възпитанието на децата и учениците, дейности за развитие на техните интереси и способности в областта на науките, технологиите, изкуството и спорта, ресурсно подпомагане на деца и ученици със специални образователни потребности, педагогическа и психологическа подкрепа и др., демографски тенденции, настояща ситуация и предизвикателства пред общата и допълнителната подкрепа за личностно развитие. В географско отношение обхватът на проучването покрива всички населени места на територията на община Разград.

Използваните **методи за събиране на информация** са:

- Документално проучване на съществуващи анализи, доклади, стратегически документи на национално, регионално и местно ниво;
- Систематизиране и обобщаване на статистически данни, регулярно събирани от общинската администрация и институции, имащи отношение към осигуряване на общата и допълнителната подкрепа за личностно развитие на децата и учениците;
- Събиране на допълнителна статистическа информация и данни от Националния статистически институт за рискови групи по населени места.

Анализът се основава и на приоритетите, целите и стандартите, заложили в следните стратегически документи:

Закон за здравето;

Закон за закрила на детето;
 Закон за защита от дискриминация;
 Наредба за приобщаващото образование;
 Общински план за развитие на община Разград;
 Общинска програма за закрила на детето;
 План за действие на Община Разград в изпълнение на Областната стратегия за интегриране на българските граждани от ромски произход и други граждани в уязвимо социално положение, живееща в сходна на ромите ситуация.

II. Състояние и предизвикателства

1. Обща картина на образователната система в община Разград. Общинска мрежа от детски_градини, училища и обслужващи звена за учебната 2015/2016 г.

Община Разград се намира в централната част на Североизточна България в източната част на Дунавската хълмиста равнина. Община Разград е общински и областен център. Община Разград се състои от 22 населени места: гр. Разград и 21 села.

Демографска картина и тенденции

Население – демографска характеристика

Табл. 1

Населено място	2014		2015	
	постоянен адрес	настоящ адрес	постоянен адрес	настоящ адрес
с. Балкански	162	241	157	245
с. Благоево	542	596	527	594
с. Гецово	1 849	1 784	1 835	1 781
с. Дряновец	755	785	762	790
с. Дянково	4 087	2 956	4 084	2 936
с. Киченица	1 079	822	1 075	847
с. Липник	691	531	689	542
с. Мортагоново	1 757	1 085	1 751	1 056
с. Недоклан	326	197	332	198
с. Осенец	837	901	813	887
с. Островче	52	95	49	90
с. Побит камък	202	245	201	239
с. Пороище	313	366	304	357
с. Просторно	130	141	128	145

с. Радинград	532	293	525	276
гр. Разград	43 106	35 074	42 893	34 675
с. Раковски	3 762	2 468	3 766	2 355
с. Стражец	2 804	1 969	2 788	1 956
с. Топчии	536	608	532	615
с. Ушинци	216	243	216	254
с. Черковна	53	96	51	94
с. Ясеновец	3 423	2 635	3 424	2 653
Общо за общи- ната	67 214	54 192	66 902	53 645

Населението на община Разград е съсредоточено в общинския център – жителите на гр. Разград към 31.12.2015 г. са 42 893, а на останалите населени места 24 009.

Данните показват неравномерно разпределение на населението, като населените места в общината могат да се групират на три основни групи:

- население в общинския център;
- над 1 000 души: селата Гецово; Дянково, Киченица, Мортагоново, Раковски, Стражец, Ясеновец;
- под 1000 души: останалите 14 населени места в общината.

Най-малките села в общината с. Островче с 49 и с. Черковна с 51 жители в края на 2015 г. В 8 от общо 21 села в община Разград, населението е под 400 души, а в 4 села - под 200 души.

Забелязва се обезпокоителен процес на обезлюдяване на малките населени места, като най-застрашени са с.Островче и с.Черковна – те имат и най-нисък брой население в сравнение с останалите в общината. Също така прави впечатление, че населението в селата, събрано заедно, е по-малко от населението, живеещо в гр. Разград.

Табл. 2

При сравняване на данните се вижда трайна тенденция на намаляване броя на населението.

Табл. 3

години население	2013	2014	2015
градско	43 305	43 106	42 893
Селско	24 164	24 108	24 009
общо	67 469	67 214	66 902

НАСЕЛЕНИ МЕСТА	Население към 31.12.2015 г.
ОБЩИНА РАЗГРАД	66 902
БАЛКАНСКИ	157
БЛАГОЕВО	527
ГЕЦОВО	1 835
ДРЯНОВЕЦ	762
ДЯНКОВО	4 084
КИЧЕНИЦА	1 075
ЛИПНИК	689
МОРТАГОНОВО	1 751
НЕДОКЛАН	332
ОСЕНЕЦ	813
ОСТРОВЧЕ	49
ПОВИТ КАМЪК	201
ПОРОИЩЕ	304
ПРОСТОРНО	128
РАДИНГРАД	525
РАЗГРАД	42 893
РАКОВСКИ	3 766
СТРАЖЕЦ	2 788
ТОПЧИИ	532
УШИНСКИ	216
ЧЕРКОВНА	51
ЯСЕНОВЕЦ	3 424

При разглеждане на приложените таблици се очертава трайна тенденция за намаляване броя на населението. Налице е отрицателен прираст и активен процес на скрита, и явна миграция. Увеличават се гражданите с постоянен адрес в общината, които живеят в други населени места.

Деца и ученици – демографска характеристика

Брой деца по възрастови групи към 31.12.2015 г. (в регистрите на служба ГРАО)

Табл. 4

Общ брой деца	8 859
Деца от 0 до 7 г. включително	3 266
Деца от 8 до 14 г. включително	3 495
Деца от 15 до 18 г. включително	2 098

Раждания по данни на официална статистика

Табл. 5

Раждания за 2013 г. (общ брой)	382
Раждания за 2014 г. (общ брой)	418
Раждания за 2015 г. (общ брой)	388

Ежегодно от базата данни на отдел ГРАОН на училищата и детските градини се предоставя информация за 5, 6 и 7- годишните деца /подлежащи на задължително предучилищно и училищно образование през съответната календарна година/ с постоянен и настоящ адрес в община Разград. В **Табл. 6** е представено движението на децата, родени 2009-2015 г., към 15.09.2015 г.

Брой на децата от селата на община Разград по местоживееене, родени през 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014 и 2015 година по данни на ГРАОН към 15.09.2015 г.

Табл. 6

Села	2009/6-годишни				2010/5-годишни				2011/4-годишни				2012/3-годишни				2013/2-годишни				2014/1-годишни				2015				Общ брой					
	ПА	От тях-НА		НА	ПА	От тях-НА		НА	ПА	От тях-НА		НА	ПА	От тях-НА		НА	ПА	От тях-НА		НА	ПА	От тях-НА		НА	ПА	От тях-НА		НА	ПА	От тях-НА		НА		
		в чуж би на	в др. нас. мяс то	ос-та-ват		в чуж би на	в др. нас. мяс то	ос-та-ват		в чуж би на	в др. нас. мяс то	ос-та-ват		в чуж би на	в др. нас. мяс то	ос-та-ват		в чуж би на	в др. нас. мяс то	ос-та-ват		в чуж би на	в др. нас. мяс то	ос-та-ват		в чуж би на	в др. нас. мяс то	ос-та-ват		в чуж би на	в др. нас. мяс то	при дош ли	оста-та-ват	
1. Стражец	33	5	2	26	25	5	1	19	29	5	1	23	25	4	1	20	25	4	1	20	21	3	4	14	14	1	0	13	172	27	10	0	135	
2. Гецово	18	2	1	16	6	2	1	3	10	2	1	7	9	1	2	6	5	1	0	4	8	2	1	5	8	0	2	6	64	10	8	0	47	
3. Дряновец	10	0	5	5	7	2	2	3	10	1	3	6	9	0	1	8	6	1	1	4	8	1	1	6	7	0	1	6	57	5	14	1	39	
4. Раковски	34	18	4	12	33	18	2	13	43	24	5	14	38	17	5	16	38	21	1	16	36	14	3	19	25	5	4	16	247	117	24	0	106	
5. Липник	8	0	0	8	3	0	0	3	2	0	0	2	8	2	1	5	8	3	0	5	7	1	1	5	1	1	0	0	37	7	2	0	28	
6. Осенец	9	0	0	9	8	0	0	8	4	1	1	2	9	0	2	7	6	0	2	4	7	0	1	6	2	0	0	2	45	1	6	1	39	

7. Благоево	7	0	0	7	3	0	0	3	6	0	0	6	12	0	1	11	6	0	1	5	9	0	0	9	4	0	1	3	47	0	3	0	44
8. Мортагоново	14	4	1	9	8	3	0	5	9	1	0	8	16	7	0	9	14	2	2	10	9	3	1	5	3	0	1	2	73	20	5	0	48
9. Топчии	11	0	0	11	7	1	0	6	4	0	0	4	9	0	0	9	7	1	1	5	8	0	0	8	4	0	0	4	50	2	1	0	47
10. Киченица	8	1	0	7	15	3	0	12	19	6	0	13	9	2	0	7	11	1	0	10	16	4	1	11	3	1	0	2	81	18	1	0	62
11. Дянково	41	9	1	31	45	10	2	33	31	8	4	19	48	8	4	36	30	11	1	18	33	5	0	28	16	0	1	15	244	51	13	1	181
12. Ясеновец	45	3	1	41	47	6	4	37	42	5	2	35	51	5	2	44	48	5	4	39	50	2	3	45	25	1	1	23	308	27	17	0	264
	238	42	15	182	207	50	12	145	209	53	17	139	243	46	19	178	204	50	14	140	212	35	16	161	112	9	11	92	1425	285	104	3	1040
Села, в които няма ДГ																																	
13. Побит Камък	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	2	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	4	2	0	2	4
14. Балкански	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	
15. Ушинци	1	0	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	2	0	0	0	0	0	4	0	2	0	2
16. Пороище	2	0	1	1	2	0	0	2	2	0	0	2	1	0	1	0	1	0	0	1	2	0	1	1	1	0	1	0	11	0	4	0	7
17. Радинград	7	3	2	2	4	1	2	1	3	0	2	1	3	1	1	1	4	1	0	3	4	2	1	1	1	1	0	0	26	9	8	0	9
18. Недоклан	3	1	0	2	4	1	2	1	2	1	1	0	2	1	0	1	3	1	0	2	5	1	0	4	2	1	0	1	21	7	3	0	11
19. Черковна	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	2	
20. Просторно	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	1	3	0	0	0	3
	13	4	3	6	12	2	4	6	9	2	3	4	10	3	2	5	9	2	0	7	13	3	4	6	6	2	1	3	72	18	17	2	39
Общо	251	46	18	188	219	52	16	151	218	55	20	143	253	49	21	183	213	52	14	147	225	38	20	167	118	11	12	95	1497	303	121	5	1079

Тенденцията е към устойчиво намаляване броя на децата в селата. Естественият прираст е отрицателен в малките населени места. Данните показват влошена демографска картина в селата, което е и най-сериозният проблем в бъдещото развитие на територията. Видно от **Табл. 7** подобна е тенденцията и при демографската характеристика на учениците от община Разград по местоживееене. Причината отново е миграцията и интензивната емиграция предимно на млади хора и семейства в активна репродуктивна и трудоспособна възраст. В същото време придошлите деца и ученици на територията на общината са по-малко.

Подобряването на икономическия облик на общината е един от възможните начини за частично решаване на проблемите от това естество, като съществено значение се отдава на образованието и обучението – фактор за икономически растеж и заетост.

Брой на учениците от община Разград по местоживееене, родени през 1999-2008 година по данни на ГРАОН към 15.09.2015 г.

Табл. 7

Населено място	1999/16-годишни			2000/15-годишни			2001/14-годишни			2002/13-годишни			2003/12-годишни			2004/11-годишни			2005/10-годишни			2006/9-годишни			2007/8-годишни			2008/7-годишни			Общ брой подл.до 16 г.				Общ брой I-VIII кл.,р.2001-2008															
	ПА	От тях-НА	НА	ПА	От тях-НА	НА	ПА	От тях-НА	НА	ПА	От тях-НА	НА	ПА	От тях-НА	НА	ПА	От тях-НА	НА	ПА	От тях-НА	НА	ПА	От тях-НА	НА	ПА	От тях-НА	НА	ПА	От тях-НА	НА	ПА	От тях-НА	НА	ПА	От тях-НА	НА	ПА	От тях-НА	НА											
		в чужбина	в др. нас. място	остат		в чужбина	в др. нас. място	остат		в чужбина	в др. нас. място	остат		в чужбина	в др. нас. място	остат		в чужбина	в др. нас. място	остат		в чужбина	в др. нас. място	остат		в чужбина	в др. нас. място	остат		в чужбина	в др. нас. място	придошли	остат		в чужбина	в др. нас. място	придошли	остат												
Разград	348	37	13	298	364	35	15	314	310	29	22	259	364	47	23	294	329	30	19	280	374	44	28	302	382	42	22	318	373	55	32	286	361	31	30	300	376	38	34	304	3581	388	238	177	3132	2869	316	210	140	2483
Села																																																		
1. Стражец	19	0	0	19	34	5	0	29	23	5	0	18	16	5	0	11	33	5	4	24	28	2	1	25	29	8	2	19	24	8	2	14	13	0	1	12	30	6	1	23	249	44	11	14	208	196	39	11	14	160
2. Раковски	49	17	4	28	72	24	5	43	34	15	1	19	41	18	3	20	48	17	2	29	42	14	4	24	57	21	5	31	35	10	4	21	44	15	3	26	51	16	6	29	473	167	37	12	281	352	126	28	10	208
3. Осенец	8	0	0	8	8	0	0	8	9	0	0	9	9	0	2	7	7	0	0	7	15	4	0	11	12	3	0	9	2	0	0	2	7	0	2	5	5	0	0	5	82	7	4	15	86	66	7	4	15	70
4. Киченица	13	0	0	13	10	1	0	9	13	1	0	12	10	2	0	8	7	2	0	5	13	2	1	10	13	3	0	10	7	0	0	7	7	1	1	5	14	0	0	14	107	12	2	5	98	84	11	2	5	76
5. Дяково	44	8	0	36	36	4	3	29	41	4	4	33	26	6	2	18	37	9	1	27	42	5	1	36	29	9	0	20	46	13	5	28	26	6	1	19	27	4	0	23	354	68	17	17	286	274	56	14	14	218
6. Ясеновец	37	2	0	35	36	1	5	30	51	2	1	48	45	2	3	40	43	3	2	38	38	4	4	30	29	2	1	26	33	3	0	30	45	1	3	41	39	6	3	30	396	26	22	6	354	323	23	17	6	289
	170	27	4	139	196	35	13	148	171	27	6	139	147	33	10	104	175	36	9	130	178	31	11	136	169	46	8	115	147	34	11	102	142	23	11	108	166	32	10	124	1661	324	93	69	1313	1295	262	76	64	1021
Села, в които няма училище																																																		
2. Гецово	13	0	2	11	16	0	0	16	6	0	0	6	15	1	0	14	9	0	0	9	13	1	0	12	9	1	1	7	7	0	0	7	16	1	0	15	20	2	2	16	124	6	5	12	125	95	6	3	12	98
3. Дряновец	12	1	1	10	7	1	0	6	4	0	1	3	11	4	0	7	5	1	1	3	12	1	1	10	2	1	0	1	4	1	0	3	10	1	1	8	7	0	0	7	74	11	5	11	69	55	9	4	11	53
5. Липник	2	0	0	2	12	4	0	8	6	0	0	6	7	0	0	7	5	0	0	5	3	0	0	3	5	1	0	4	1	0	0	1	4	1	0	3	4	0	0	4	49	6	0	0	43	35	2	0	0	33
7. Благоево	5	0	0	5	7	0	0	7	5	0	0	5	3	0	0	3	10	0	0	10	3	0	0	3	5	0	0	5	3	0	0	3	5	0	0	5	2	0	0	2	48	0	0	1	49	36	0	0	1	37
8. Мортагоново	20	4	0	16	12	8	0	4	19	3	0	16	20	5	0	15	10	2	1	7	11	4	0	7	12	3	0	9	13	5	0	8	12	2	2	8	12	4	0	8	141	40	3	9	107	109	28	3	9	87
9. Топчии	10	0	0	10	9	0	0	9	10	0	0	10	6	0	0	6	9	0	0	9	13	0	0	13	8	0	1	7	8	0	2	6	8	0	0	8	8	0	0	8	89	0	3	13	99	70	0	3	11	78
13. Пловит Камък	0	0	0	0	1	0	0	1	4	0	0	4	3	0	0	3	1	0	1	0	1	0	0	1	2	1	0	1	0	0	0	0	1	0	1	0	2	0	0	2	15	1	2	0	12	14	1	2	0	11
14. Балкански	3	0	0	3	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	2	1	0	0	1	1	0	0	1	3	0	0	3	2	0	1	1	0	0	0	13	0	1	2	14	9	0	1	2	10	
15. Ушинци	2	0	0	2	1	0	0	1	2	0	0	2	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	8	0	0	2	10	5	0	0	2	7
16. Пороище	3	0	1	2	1	0	0	1	1	0	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	1	2	0	1	1	3	0	0	3	2	0	0	2	4	0	0	4	18	0	2	3	19	14	0	1	3	16
17. Радинград	5	4	0	1	4	1	0	3	3	2	0	1	5	5	0	0	2	1	0	1	3	1	0	2	5	2	0	3	1	0	0	1	3	1	0	2	2	1	1	0	33	18	1	7	21	24	13	1	7	17
18. Недоклан	5	3	0	2	3	0	0	3	5	3	0	2	0	0	0	0	2	1	0	1	3	1	0	2	3	1	0	2	1	0	0	1	3	1	0	2	3	1	1	1	28	11	1	1	17	20	8	1	1	12
19. Черковна	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	2	3	0	0	0	3	3	0	0	0	3	
20. Просторно	3	0	2	1	1	0	1	0	3	0	3	0	2	0	2	0	1	0	1	0	4	0	4	0	0	0	0	0	0	2	0	1	1	0	0	0	2	0	2	0	18	0	16	0	2	14	0	13	0	1
	83	12	6	65	75	14	1	60	69	8	4	57	74	15	2	57	56	5	4	47	68	8	5	55	55	10	3	42	46	6	3	37	66	7	5	54	69	8	6	55	661	93	39	61	590	503	67	32	59	463
Общо села	253	39	10	204	271	49	14	208	240	35	10	196	221	48	12	161	231	41	13	177	246	39	16	191	224	56	11	157	193	40	14	139	208	30	16	162	235	40	16	179	2322	417	132	130	1903	1798	329	108	123	1484
Всичко	601	76	23	502	635	84	29	522	550	64	32	455	585	95	35	455	560	71	32	457	620	83	44	493	606	98	33	475	566	95	46	425	569	61	46	462	611	78	50	483	5903	805	370	307	5035	4667	645	318	263	3967

Общинска мрежа от детски градини, училища и обслужващи звена за учебната 2015/2016 г.

В съответствие с българското законодателство, реформирането и развитието на образователната система са обект предимно на целенасочена държавна политика, фокусирана върху създаването на условия и възможности за нейното усъвършенстване и осигуряване на различни видове и степени на образование на гражданите. В обхвата на местните секторни политики в сферата на образованието и обучението попада осигуряването на качествена образователна инфраструктура. Последната включва институции на предучилищното обучение, общото, профилираното и професионалното образование – детски градини, различни видове училища и центрове за подкрепа за личностно развитие. В общината действа стратегически програмен документ за интеграция на ромите в образователната система.

Анализът на актуалното състояние на училищното образование и предучилищното възпитание и подготовка в Община Разград извежда осигуряването на равен достъп до образование като основна цел на общинската образователната политика.

Към момента на територията на община Разград съществуват 22 училища, от които 16 общински училища. От тях 11 са основни, като 5 са в гр. Разград и 6 в други населени места на общината. Средните училища са 5: ПГПЧЕ „Екзарх Йосиф“, ППМГ „Акад. Н. Обрешков“, Спортно училище, СУ „Христо Ботев“ и ПГССХВТ „Ангел Кънчев“.

В община Разград функционират и 5 държавни професионални гимназии. В професионалните гимназии учениците се обучават по направленията: хранително-вкусова промишленост, информационни технологии, икономика, биотехнологии, машиностроене, автотранспорт и строителство, облекло. Осигуряването на равен достъп до образование е основна цел на общинската образователната политика.

За развитие на интересите, способностите, компетентностите и изявата на децата и учениците от община Разград в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта се предлагат извънкласни дейности в четири центъра за подкрепа за личностно развитие: ЦПЛР-Център за работа с деца, ЦПЛР-Център за ученическо, техническо и научно творчество, ЦПЛР-Ученическа спортна школа и ЦПЛР-Междуучилищен център по трудово-политехническо обучение /МУЦ - ТПО/.

За учениците от други общини, предпочели средните училища на община Разград, се предлагат добри условия за живот и възпитание в центъра за подкрепа за личностно развитие-Ученическо общежитие с капацитет 500 места.

В община Разград функционират и Помощно училище с интернат в с. Осенец, Регионален център за подкрепа на приобщаващото образование и Филиал към Русенски университет „Ангел Кънчев“ – Русе.

През учебната 2015/2016 година образователната система в община Разград обхваща 22 детски градини, 22 училища, 5 обслужващи звена и 1 учреждение в системата на висшето образование, като в общинските и държавни училища са се обучавали 6 400 ученици, от които 172 деца със СОП.

Детски градини

Обучението и възпитанието на децата от 3 до 6-годишна възраст се осъществява в 22 детски градини, като 10 са в гр. Разград и 12 в населените места в община Разград. В три от тях има яслени групи, които са обезпечени кадрово, а съгласно Наредба №27 на Общински съвет Разград за условията и реда за записване, отписване и преместване на децата в общинските детски градини на територията на община Разград при наличие на необходимите условия се приемат и деца на 2-годишна възраст.

Броят и капацитетът на детските градини в общината и териториалното им разпределение, както педагогическият и непедагогическият персонал в тях са функция от броя на децата от 3 до 6-годишна възраст. Децата на възраст между 3 и 6 години през учебната 2015/2016 г., групите, в които са обхванати и персоналът в детските градини, са отразени в **Табл. 8**

Брой групи, деца, педагогически и непедагогически персонал

Табл.8

№	Населено място	Детска градина	Брой деца и групи								Брой персонал			
			ясле-на група	бр. групи	3-4 годишни	бр. групи	5-6 годишни	бр. групи	общ брой деца	общ брой групи	педагогически специалисти		непедагогически персонал	Общ брой персонал
											учители	други (по чл. 211, ал. 2 от ЗПУО)		
1		2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
1	гр. Разград	ЦДГ №2 „Лудогорче”	0	0	71	3	71	3	142	6	12,65	0	11,5	24,15
2	гр. Разград	ЦДГ №3 „Приказка”	0	0	64	3	78	3	142	6	13	0	12	25
3	гр. Разград	ЦДГ №4 „Митко Палаузов”	0	0	84	4	49	2	133	6	13,5	0	12,5	26
4	гр. Разград	ЦДГ №5 „Незабравка”	0	0	62	3	46	2	108	5	11,5	0	11	22,5
5	гр. Разград	ЦДГ №6 „Шестте ястребинчета”	20	1	59	2	81	4	160	7	13	0	15,5	28,5
6	гр. Разград	ЦДГ №7 „Васил Левски”	0	0	50	2	50	2	100	4	10	0	9	19
7	гр. Разград	ЦДГ №8 „Райна Княгиня”	0	0	44	2	56	3	100	5	9,5	0	10,5	20
8	гр. Разград	ЦДГ №11 „Детелина”	14	1	45	2	57	3	116	6	11	0	13	24
9	гр. Разград	ЦДГ №12 „Зорница”	0	0	95	4	97	4	192	8	18	0	14	32
10	гр. Разград	ЦДГ №14 „Славейче”	0	0	87	4	74	3	161	7	15,6	0	13,5	29,1
11	с.Дянково	ЦДГ „Осми март”	16	1	39	2	50	2	105	5	10	0	10,5	20,5
12	с. Гецово	ЦДГ „Здравец”	0	0	8	0	16	0	24	1	2,08	0	4	6,08
13	с. Стражец	ЦДГ „Пролет”	0	0	27	1	23	1	50	2	4	0	5	9
14	с. Раковски	ЦДГ №1 „Щастливо детство”	0	0	17	0	15	0	32	1	2	0	2	4
15	с. Раковски	ЦДГ №2 „Пролет”	0	0	15	0	9	0	24	1	2	0	2	4
16	с. Липник	ЦДГ „Шестте ястребинчета”	0	0	8	0	8	0	16	1	2	0	2	4
17	с. Ясеновец	ЦДГ №2 „Дора Габе”	0	0	38	2	24	1	62	3	7	0	7	14
18	с. Осенец	ЦДГ „Иглика”	0	0	8	0	9	0	17	1	2	0	2	4
19	с. Благоево	ЦДГ „Георги Димитров”	0	0	11	0	7	0	18	1	2	0	1,5	3,5
20	с. Киченица	ЦДГ „Митко Палаузов”	0	0	8	0	7	0	15	1	2,08	0	2,5	4,58
21	с. Мортагоново	ЦДГ „Радост”	0	0	16	0	9	0	25	1	3,08	0	2	5,08
22	с. Топчии	ЦДГ „Гълъбче”	0	0	12	0	8	0	20	1	2	0	4	6
	ОБЩО:		50	3	868	34	844	33	1762	79	167,99	0	167	310,84

Забележка: С влизането в сила на ЗПУО всички целодневни детски градини (ЦДГ) продължават дейността си като детски градини (ДГ)

Освен подготовителни групи в детските градини подготовителен клас за деца на 6-годишна възраст има и в общинското училище в село Ясеновец.

Двадесет и двете общински детски градини са на целодневна организация на задължителното предучилищно образование, разполагат с добра материално-техническа база, педагогически кадри и помощен персонал с опит и добра квалификация, оптимални условия за отглеждане, възпитание и обучение на децата.

В детските заведения се осигурява равен достъп на всички деца до качествено образование в съответствие с европейските изисквания и стандарти. Гарантиран е достъпът до добра подготовка на всяко дете за постъпване в училище, овладяване на книжовен български език в междуетническа среда. Осигуряват се адекватни възможности за интегрирано обучение на деца със специални образователни потребности.

В детските градини се предлага образование, отговарящо на индивидуалните потребности и способности на всяко дете – ранно чуждоезиково обучение, занимания по различните видове изкуства, танци, спорт и туризъм.

Обхватът на децата в предучилищна възраст се запазва традиционно висок. Над 95% от децата посещават детските градини в общината.

Учебни заведения

През учебната 2015/2016 г. учебните заведения, които образователната система в община Разград обхваща, са общо 22, от които: 11 основни училища (5 в град Разград и 6 в общинските села: Ясеновец, Дянково, Раковски, Стражец, Киченица и Осенец), 1 средно общообразователно училище, 2 профилирани гимназии, 1 спортно училище, 6 държавни професионални гимназии и 1 помощно училище.

Учебни заведения

Табл. 9

ОБЩИНА	ПРОФЕСИОНАЛНИ ГИМНАЗИИ	СУ	ПРОФИЛИРАНИ ГИМНАЗИИ	СПОРТНО УЧИЛИЩЕ	ПОМОЩНО УЧИЛИЩЕ	ОСНОВНИ УЧИЛИЩА
РАЗГРАД	6	1	2	1	1	11

Брой паралелки, ученици, педагогически и непедагогически персонал по учебни заведения

Табл. 10

№	Населено място	Учебно заведение	Финансиране (общинско, държавно)	Брой ученици и паралелки								Брой персонал			
				дневна форма на обучение		задочна форма на обучение		индивидуална форма на обучение	комбинирана форма на обучение	общ брой ученици	общ брой паралелки	педагогически специалисти		непедагогически персонал	общ брой персонал
				брой ученици	брой паралелки	брой ученици	брой паралелки	брой ученици	брой ученици			учители	в т.ч други (по чл. 211, ал. 2 от ЗПУО)		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16

1.	гр. Разград	ОУ „Васил Левски”	общинско	665	30	0	0	2	1	668	30	35	16	11	62
2.	гр. Разград	ОУ „Никола Иконо- мов”	общинско	633	28	0	0	0	13	646	28	56	0	11,5	67,5
3.	гр. Разград	ОУ „Н.Й.Вапцаров”	общинско	592	25	0	0	0	0	592	25	41	1	10	52
4.	гр. Разград	ОУ „Отец Паисий”	общинско	237	14	0	0	3	0	240	14	28	1	7	35
5.	гр. Разград	ОУ „Ив.С.Тургенев”	общинско	242	14	21	0	0	7	270	15	36	3	6	45
6.	с. Стражец	ОУ „Елин Пелин”	общинско	60	4	18	0	0	0	78	4	6	0	2,5	8,5
7.	с. Осенец	ОУ „Д-р П. Берон”	общинско	67	5	0	0	0	0	67	5	10	2	1,5	11,5
8.	с. Раковски	ОУ „Г.С.Раковски”	общинско	128	8	0	0	0	1	128	8	15		4,5	19,5
9.	с. Дянково	ОУ „Отец Паисий”	общинско	102	8	0	0	2	0	102	8	16	0	5	21
10.	с. Ясеновец	ОУ „Св. Св. Кирил и Методий”	общинско	222	11	0	0	0	0	222	11	17	0	7	24
11.	с. Киченица	ОУ „Кирил и Мето- дий”	общинско	75	5	0	0	0	0	75	5	10	0	3,5	13,5
12.	гр. Разград	СОУ „Христо Ботев”	общинско	377	19	0	0	7	2	385	19	41	0	10	51
13.	гр. Разград	Спортно училище	общинско	102	6	0	0	0	0	102	6	16	16	3,5	19,5
14.	гр. Разград	ПМГ „Акад. Никола Обрешков”	общинско	489	20	0	0	0	0	489	20	37	0	7	44
15.	гр. Разград	ГПЧЕ „Екзарх Йо- сиф”	общинско	532	20	0	0	0	0	532	20	36	1	11	47
16.	гр. Разград	ПГССХВТ „Анг. Кънчев”	държавно	96	6	66	3	0	0	162	9	13	0	12	25
17.	гр. Разград	ПТГ „Шандор Пе- тъофи”	държавно	512	23	0	0	2	0	514	23	50	2	17	69
18.	гр. Разград	ПГИ „Робер Шуман”	държавен	484	22	0	0	0	0	484	22	43	0	15	54
19.	гр. Разград	ПГХТБТ „Мария Кюри”	държавно	148	8	79	4	5	0	232	12	19	0	7	26
20.	гр. Разград	ПГТС „Христо Смирненски”	държавно	110	5	88	4	0	0	215	9	15	0	6	21
21.	гр. Разград	ПГО „Станка Нико- лица Спасо-Еленина”	държавно	78	5	84	4	0	0	169	9	11	1	4,25	15,25
22.	с. Осенец	ПУИ „Христо Ботев”	държавно	28	5	0	0	0	0	28	5	13	13	10	23
		ОБЩО:		5979	291	356	15	21	24	6400	307	564	56	170,75	742,75

Забележки:

1. Педагогически специалисти по чл. 211, ал. 2 ЗПУО са ръководителите на направление „Информационни и комуникационни технологии“, възпитателите, психолозите, педагогическите съветници, логопедите, рехабилитаторите на слуха и говора, корепетиторите, хореографите и треньорите по вид спорт.

2. Считано от 01.08.2016 г. ПГССХВТ „Ангел Кънчев”, гр. Разград, със Заповед на Министъра на образованието и науката, е общинска професионална гимназия.

3. Съгласно разпоредбите на ЗПУО, от 01.08.2016 г. СОУ „Христо Ботев“, гр. Разград става средно училище /СУ/.

4. Съгласно параграф 13 от Преходните и Заключителни разпоредби на ЗПУО в срок до 1 година от влизането му в сила помощните училища се преобразуват в държавни и общински центрове за специална образователна подкрепа (по чл. 49, ал.2, това са вид центрове за подкрепа за личностно развитие за превантивна, диагностична, рехабилитационна, корекционна и ресоциализираща работа с деца и ученици със СОП; за педагогическа и психологическа подкрепа; за прилагане на програми за подкрепа и обучение за семейства на децата и учениците с увреждания и обучение на деца и ученици със СОП в задължителна предучилищна и училищна възраст и професионално обучение за придобиване на първа степен на професионална квалификация и/или за придобиване на квалификация по част от професия) съгласно заповед на Министъра на образованието и науката.

Целодневна организация на учебния процес в училищата в община Разград

Табл. 11

Община	Населено място	Име на училище	ЦДО	
			бр. групи	бр. ученици
Разград	Разград	ОУ "Н.Й.Вапцаров"	6	155
Разград	Разград	СУ "Хр.Ботев"	10	209
Разград	Разград	ОУ "Васил Левски"	8	197
Разград	Разград	ОУ "Н.Икономов"	12	312
Разград	Разград	ОУ "И.С.Тургенев"	12	225
Разград	Разград	ОУ "Отец Паисий"	9	184
Разград	Осенец	ОУ "Д-р Петър Берон"	2	51
Разград	Раковски	ОУ "Г.С.Раковски"	4	107
Разград	Дянково	ОУ "Отец Паисий"	3	82
Разград	Ясеновец	ОУ "Св.св.Кирил и Методий"	2	43
Разград	Киченица	ОУ "Кирил и Методий"	1	51
Разград	Стражец	ОУ "Ел.Пелин"	4	65
Общо за Община Разград:			73	1681

Целта на образователната политика на Община Разград е създаването на условия за провеждане на реформите в предучилищното и училищното образование, осигуряване на сигурност и безопасност на образователния процес и модернизиране на средата за провеждане на качествено образование, както условия и предпоставки за равен достъп на децата и учениците до качествено образование. Качеството е свързано със способността на системата да реагира на променящите се реалности в света и да удовлетворява променящите се заедно с тях обществени и индивидуални образователни потребности.

В село Осенец осъществява дейност единствената в област Разград, съответно и в община Разград, специализирана институция за обучение на деца с умствена изостаналост от I до X клас. ПУИ „Христо Ботев“ е Помощно училище за деца с умствена изостаналост, което предлага и професионално обучение за придобиване на професия „Работник в заведение за хранене“, специалност „Работник в производството на кулинарни изделия в заведенията за хранене и развлечения в 10. клас. Училището е създадено през 1954 г. и в него работят учители със специална педагогика „олигоф-

ренопедагогика“. Учебните занятия се провеждат едносменно, целодневно. Училището е с държавно финансиране.

През учебната 2015/2016 година от всички 28 ученици в ПУИ „Христо Ботев“ с. Осенец 5 са с множество увреждания. В извънучебно време учениците са настанени в интернат към институцията. Насочването за обучение в Помощно училище /ПУ/ се извършва от екип от специалисти за комплексно педагогическо оценяване, назначен със заповед на Началника на РИО (от 01.08. 2016 г. става РУО-Регионално управление на образованието) на МОН. Родителите на деца със специални образователни потребности избират дали детето да се обучава интегрирано в общообразователно училище или в помощното (специално) училище. За постъпилите в ПУИ ученици, по стандартизирана методика за оценка на образователните потребности, диагностичен екип от специалисти проучва и конкретизира съхранените възможности на децата, нуждите и потребностите им за цялостно развитие, за успешна социална интеграция, професионална реализация и изготвя индивидуална образователна програма.

Целта на обучението е коригиране и компенсиране на съответните увреждания с помагала и методи, съответстващи на специалната педагогика за изграждане на умения и навици за самообслужване, ориентиране в пространството и обществения живот, за професионално ориентиране. Обучавайки се по индивидуални програми детето учи със собствен темп и не повтаря класа, ако не усвои общообразователния минимум.

За да е резултатно обучението в училището, е създадена нужната *подкрепяща среда*: подходящи архитектурни и социално-битови условия, екип за комплексно педагогическо оценяване, индивидуални образователни програми за обучение, подходящи информационни и комуникационни технологии за обучение в специално училище. Равният достъп до образование за всяко дете е диференциране на грижите спрямо техните различни потребности.

Професионално образование

През учебната 2015/2016 година в община Разград функционират 10 средни училища. В състава на средните училища влизат **6 професионални гимназии**. Разпределението на училищата е отразено в **Табл. 12**

Табл. 12

ОБЩИНА	ПРОФЕСИОНАЛНИ ГИМНАЗИИ	СУ	ПРОФИЛИРАНИ ГИМНАЗИИ	Спортно училище
РАЗГРАД	6	1	2	1

Профилираното образование за 2016 година в община Разград се осъществява в следните профили:

- Природоматематически;
- Чуждоезиков.

Табл. 13

Профилирана гимназия	Паралелки брой	Ученици брой	Педагогически персонал общо	непедагогически персонал	Общо персонал
Профилирана гимназия с преподаване на чужди	20	540	41	12	53

езици "Екзарх Йосиф"					
Профилирана природома-тематическа гимназия "Академик Никола Обрешков"	20	489	37	7	44
Общо:	40	1029	78	19	97

Статистически характеристики на професионалните гимназии в община Разград през 2016 година

Табл. 14

Професионална гимназия	Паралелки брой	Ученици брой	Педагогически персонал общо	В т.ч. учители по проф. подго- товка	непедаго- гически персонал	Общо персонал
ПГИ „Робер Шуман”	22	472	40	14	10	50
ПТГ „Шандор Петъфи”	26	504	49	18	17	66
ПГХТБТ „Мария Кюри”	11	207	17	8	7	24
ПГССХВТ „Ангел Кънчев”	9	167	14	8	12	26
ПГТС „Христо Смирненски”	9	198	16	7	9	25
ПГО „Станка Николица Спасо Еленина”	9	156	11	5	7	18
Общо:	86	1704	167	60	62	209

Професионалното образование и обучение в община Разград се реализира по следните професионални направления:

- 214 - Дизайн;
- 342 - Маркетинг и реклама;
- 343 - Финанси, банково и застрахователно дело;
- 344 - Счетоводство и данъчно облагане;
- 345 - Администрация и управление;
- 481 - Компютърни науки;
- 482 - Приложна информатика;
- 521 - Машиностроене, металообработване и металургия;
- 522 - Електротехника и енергетика;
- 523 - Електроника, автоматика, комуникационна и компютърна техника;

- 524 - Химични продукти и технологии;
- 525 - Моторни превозни средства;
- 541 - Хранителни технологии;
- 542 - Производствени технологии – текстил, облекло, обувки и кожи;
- 582 - Строителство;
- 621 - Растениевъдство и животновъдство;
- 622 - Градинарство (паркове и градини);
- 811 - Хотелиерство, ресторантьорство и кетеринг;
- 815 – Фризьорски и козметични услуги.

Посочените професионални направления се изучават в дневна, задочна и самостоятелна форма на обучение в професионалните гимназии. За учебната 2015/2016 година разпределението по професионални степени за квалификация е както следва:

I степен ПКС - 4 паралелки;

II степен ПКС - 25 паралелки;

III степен ПКС – 57 паралелки.

Всяка една от шестте професионални гимназии реализира обучение по професии, които са съобразени с областния и общинския план за развитие на икономиката, референциите от работодатели, интересите и желанията на ученици и родители. Вzeti са под внимание резултатите от мерките по кариерното и професионално ориентиране, което се влияе от семейното и училищно възпитание, семейната и социална среда, но е от особено значение за подпомагане на учениците при прехода от основното към средното образование, както и за младите хора, застрашени от отпадане от образователната система без квалификация.

При определяне на професионалните направления за обучение в професионалните гимназии се взема под внимание максималното развитие на потенциала на училищната мрежа в община Разград с оглед създаване на възможности за по-бързо адаптиране на учениците към динамиката на променящата се среда и за подобряване на пригодността за заетост и да отговорят на изискванията на пазара на труда.

Професионалните гимназии разполагат с подходяща **материално-техническа база**. Наличните учебни корпуси, работилници и кабинети по съответните професии и специалности, застъпени в професионалната мрежа в общината, осигуряват работни места за всички обучавани. Училищните ръководства полагат грижи за опазване, поддържане, актуализиране и развиване на материално-техническата база. Професионалните гимназии разполагат с нужния **преподавателски капацитет** за специализираната професионална подготовка. Търсят се възможности за оборудване със съвременни учебно-технически средства, с оглед стимулиране на кариерното и професионалното развитие на учителите по професионална подготовка и тяхното задържане в образователната система. Интегрират се нови образователни технологии в учебния процес по професионална подготовка, като целта е създаване на **нов дизайн на учебната среда стимулираща личностното развитие на учениците**.

Качествена професионална подготовка ще се осигури като продължи реализирането на учебната и производствена практика на реални работни места както в училище, така и на предоставените такива от бизнеса, а и практика, реализирана в чужбина – работа на професионалните гимназии по различни проекти. В процеса на реализиране на практиката на реални работни места, осигурени от бизнеса, учениците се срещат и контактуват с много хора – учители, наставници, граждани, установяват нови социални контакти, а това дава възможност за тяхната ефективна личностна ориентация.

Професии и специалности, по които трудно се реализира приема на ученици в община Разград, са „строителство”, „машинен оператор”, „машини и съоръжения за заваряване” и „шивачество”, а кадрите, получили професионална квалификация по тези специалности са необходими и успяват да се реализират на трудовия пазар. Затова съответните професионални гимназии насочват своите усилия към реализиране на тези, заложи в държавния

прием, професии – дневна и задочна форма на обучение, като ги посочват като **защитени професии**. В помощ на професионалните гимназии са РУО, Разград, Община Разград и кариерните консултанти от Центъра за кариерно ориентиране /ЦКО/, които чрез конкретни мерки обединяват избора на професия с избора на възможности за образование, обучение и заетост, като се акцентира върху взаимодействието между учене и пазар на труда и личностното развитие на всеки ученик. Целта е намирането на подходящо съответствие между индивидуалните потребности, способности, предпочитания, мотивация на учениците и възможностите на пазара на труда.

В много случаи кариерното и професионално ориентиране се проявяват като част от по-сложен процес на психологическо и образователно консултиране, съгласно социалната среда. РУО - Разград съвместно с Центъра за кариерно ориентиране и развитие и Община Разград организират и реализират всяка учебна година Панаир на образованието в Общинския културен център, където всички училища, осъществяващи прием на ученици след седми и осми клас, представят на обществеността на Област Разград своята дейност относно обучението и възпитанието по профили и професии. Всички конкретни мерки по кариерното и професионално ориентиране се осъществяват с цел учениците да направят своя информиран и съзнателен избор, да получат възможност да се развиват точно в тези професионални сфери, в които са най-силни, да се открият техните интереси и мотивация за усвояване на знания и умения по дадена специалност.

Професионалните гимназии осигуряват и задочно обучение, което е стъпка към осигуряване на всеобхватен и гъвкав достъп до образование и обучение с цел овладяване и актуализиране на умения, необходими за активно участие в обществото, основано на знания. С тази форма на обучение се цели намаляване на отпадналите от училище ученици, намаляване на безработицата и на несъответствията между квалификацията на кадрите и изискванията на пазара на труда.

С реализирането на професионални паралелки – първа степен ПКС към професионалните гимназии - ПГССХВТ „Ангел Кънчев”, гр. Разград и ПГО „Станка Николица Спасо- Еленина”, гр. Разград, за ученици със СОП професионалната паралелка към ПУИ «Христо Ботев» с. Осенец, РУО - Разград и Община Разград се стремят към създаване на подкрепяща среда и нарастване на предложените грижи за учениците със СОП и по-специално за придобиване на професионална квалификация и умения за социална адаптация.

Професионалното образование безспорно има своите традиционни достойнства, които следва да бъдат съхранени. Едновременно с това динамичният, високотехнологичен и глобализиращ се свят поставя нови предизвикателства, което предполага развитието на професионалното образование като гъвкава, значима и адаптивна система, отразяваща социално-икономическия профил и състоянието на пазара на труда, вписваща се в общата визия за регионално развитие.

Бизнесът днес има нужда от компетентни кадри, мобилни, с развито икономическо мислене, адекватна езикова подготовка, специфични знания и умения, отговарящи на социално-икономическия профил на пазара на труда, а **такива кадри могат да бъдат подготвени преди всичко в професионалните гимназии.**

SWOT-АНАЛИЗ на качествено професионално образование:

Силни страни:

- учебната и производствената практика се реализират на реални работни места, което дава възможност на учениците да се адаптират към променящите се пазарни условия;
- възможности за изява на личността на ученика в професията;
- създаване на нов дизайн на учебната среда;
- активно включване на ИКТ в учебния процес;
- интерактивни методи на обучение;
- извънкласни дейности;
- работа по проекти;
- квалифицирани учители;

- реализиране на учебна практика в чужбина /по проекти/ - учениците усъвършенстват професионалните си компетентности, усвояват нови знания и умения за работа в нови съвременни условия и използвайки модерна техника, запълва се дефицитът от образователни, културни и развлекателни мероприятия, вследствие, на които се повишава творческата и познавателна активност у учениците, повишава се за тях привлекателността на професионалното образование;
- в приоритетите на ръководствата на професионалните гимназии и на колегията е работата по проекти и набирането на проектно финансиране, което само по себе си не е панацея за професионалното образование, но е важен елемент за дофинансиране на бюджета на училището и създава условия за качествена професионална подготовка.

Слаби страни:

- демографският срив;
- твърде ниско входящо ниво на учениците постъпващи от основното образование
- липса на нормативна основа на взаимоотношенията между училище и бизнес;
- незаинтересованост на родителите от образованието на децата си и от усвояване на професия, която ще им даде добър старт в живота;
- недобра връзка „училище-родители”, поради незаинтересоваността на родителите или заради работата им в чужбина;
- трудно осъществима допълнителна квалификация на учителите по професионална подготовка на национално ниво.

Възможности:

- повишаване качеството на професионалното образование – чрез работа по различни проекти с европейско финансиране – преди всичко по проект «Ученически практики»;
- нови форми за по-голяма ангажираност на родителите или настойниците;
- ефективно използване на училищните и ресурсите на местната общност при реализиране на дейности за повишаване качеството на професионалната подготовка;
- продължаване на модернизацията и ремонта на МТБ в професионалните гимназии и осигуряване на благоприятна жизнена и работна среда и по-добри условия за практическо обучение чрез програмно финансиране, делегиран бюджет и участие по целеви проекти;
- повишаване привлекателността на професионалното образование чрез качествена професионална подготовка, която се реализира преди всичко на реални работни места със съдействието на бизнеса;
- мотивиране за постигане на високи резултати на ДКИ за СПК със съдействието на бизнеса;
- активизиране на дейността на учителската колегия за повишаване на личната професионална квалификация и прилагането на иновативни педагогически практики в учебния процес;
- засилване на връзката между училище и работодатели чрез участие в съвместни проекти, осигуряване на работни места за учебната и производствена практика, **включване на дуалното обучение**;
- разработване на програми за обучение на възрастни;
- работа по програма „Учене през целия живот” - EPALЕ с подкрепата на Програма Еразъм + на ЕС.

Заплахи:

- отсъствието на родителите – работят в чужбина;
- липса на ефективни санкции за родителите;
- нисък жизнен стандарт на част от населението;
- проблеми в семействата, водещи до отпадане на учениците от училище;
- липса на достатъчен финансов ресурс;
- неопределените все още „защитени” професии;

- поради липса на стимули на професионалното образование /и чрез определяне на „защитените професии”/ много от професиите, необходими за икономиката ни, ще отпаднат от образователния процес;
- при липса на стимули за професионалното образование няма да може да се поддържа обучението по професионални направления и професии, обвързани с изискванията на пазара на труда и социално-икономическите характеристики на региона;
- застаряване на учителите, които реализират професионалната подготовка.

В условията на бързи икономически и технологични промени професионалното образование е важно средство за реализация на бъдещите специалисти на работното място, на отделния човек – средство за адаптиране към света, в който живее. Професионалното образование е необходимост и приоритет за голяма част от гражданите на Европа, а това е добре да се случи и за България и за община Разград.

Висше образование

Развитието на висшето образование е от съществено значение за икономическото, културното и социалното развитие за района.

Функционирането на Филиал - Разград към РУ "Ангел Кънчев", гр. Русе осигурява на Община Разград научен потенциал за развитие на бизнеса, привлича млади хора, които са не само потребители на стоки и услуги, но и създават неповторима атмосфера.

Обучението на студенти в Разград датира от 1986 г., когато с Постановление №24 на МС е създаден Техникум над средно образование по биотехнологии.

През 1989 г. с Постановление № 52 на МС той се преименува в Институт по химични технологии и биотехнологии. Постановление № 16 на МС от 27.01.1997г. преобразува ИХТБТ в Технологичен колеж като част от структурата на Русенския университет "Ангел Кънчев".

От 08.02.2008 г. с Постановление № 17 на МС Технологичен колеж - Разград е преобразуван във Филиал на Русенския университет "Ангел Кънчев" за обучение по специалности от **професионални направления**:

- Химични технологии
- Биотехнологии
- Хранителни технологии

Филиал - Разград е част от структурата на Русенски университет "Ангел Кънчев" и е единственото висше училище в Северна България, което подготвя съвременни, квалифицирани и широкопрофилни специалисти за потребностите на биотехнологичната, хранително-вкусовата и химическата промишленост.

Във Филиал - Разград функционират **две катедри** - "Биотехнологии и хранителни технологии" и "Химия и химични технологии". Завършилите Филиала придобиват образователно-квалификационна степен „бакалавър" с професионална квалификация - инженер по съответното направление. Те могат да продължат обучението си за образователна степен "магистър". Придобилите бакалавърска степен могат да продължат обучението си в две магистърски програми: **Фармацевтични и козметични продукти и Силикатни материали**.

Филиал - Разград работи за осъществяване на **качествена образователна и професионална подготовка на специалисти** с цел успешна професионална и гражданска реализация в съответствие с новите изисквания на пазара и обществото.

Потребители на кадри, завършили Филиала в Разград са *Амилум-България* АД Разград, *Антибиотик* АД Разград, *Биовет* Разград АД, *Стинг* АД София (база Разград), *Каолин* Сеново АД, *Хан Аспарух* Исперих АД, *Мегахим* Русе АД, *Лавена* Шумен АД, *Селур фарма* АД Разград, *Семте 2* ООД Разград, *Винпром Лудогорие* ООД, Разград, *Маклер комерс* ЕООД София (база с. Брестовене), *Амета* холдинг Разград, *Роса* АД Попово и др. фирми с предмет на дейност свързан с професионалните направления на Филиал - Разград.

Обслужващи звена

Община Разград има изградена и добре функционираща мрежа от звена за подкрепа за личностното развитие на децата и учениците.

През учебната 2015/2016 година на територията на община Разград функционират 5 обслужващи звена - УСШ, ЦУТНТ, ЦРД, МУЦ-ТПО и Общези-
тие за средношколци. Информацията относно организационните форми в тях е посочена в **Табл. 15**

Табл. 15

ОБСЛУЖВАЩ И ЗВЕНА- ИЗВЪНУЧИЛИ ЩНИ ПЕДАГОГИЧЕ СКИ УЧРЕЖДЕНИЯ (ИПУ)	Финан сиране	Брой групи и обхванати деца и ученици						Брой изяви, органи- зирани от ИПУ	Брой участия и изяви на реги- онално, нацио- нално и между- народно ниво	Брой де- ца/уче- ници с изяве- ни дарби, кла- сира- ни в наци- онал- ни и между- народни кон- курси, олим- пиади и състе- зания	Брой де- ца/уче- ници със СОП	Брой деца/ученици с множество и тежки увреждания		
		Постоянни групи			Временни Групи							общ брой	от тях брой де- ца/уче- ници ус- пеш- но интегри- рани	от тях брой де- ца/уче- ници, при които интегри- рано- то обу- чение е нес- фек- тив- но
		направления/ профили	форми	обх- вана- ти деца и уче- ници	направления /профили	Форми	об- хва- на- ти де- ца и уче- ни- ци							
Ученическа спортна школа "Руси Бухтев" гр. Разград /УСШ/	държавно и общинско	Спорт	групи по: баскет- бол; бадминтон; лека атлетика; ориентира- не; шахмат; колоез- дене; стрелба с лък; тенис на маса; тенис на корт; плуване	573	Спорт	Групи	123	22	17	10	0	0	0	
Център за ученичес- ко, техническо и научно творчество гр. Разград /ЦУТНТ/	държавно и общинско	Природоматемати- чески	школи по матема- тика и биология	76		вр. ваканционна група "Математи- ка"	20	4	6	2	0	0	0	
		Екология и опазва- не на околната среда	клубове "Еколо- гия", "Здравословен живот", "Природа и фантазия", "Айкидо- здраве" "Скаути"	75	Екология и опаз- ване на околната среда	вр. ваканционни групи "Еколято", "Околен свят"	140	12	16	7	0	0	0	

		Приложно-технически	клубове "Компютър-свят", "Мултимедии", "Приложно изкуство"; школа "Авиомоделизъм", кръжоци "Майстор Сръчко"	83	Приложно-технически	ваканционни групи "Конструиране и моделиране", "Компютър-свят", "Екоработилница"	60	8	14	8	2	0	0	0
		Хуманитарно-обществен	школи "Български език и литература", "Английски език", "Руски език", клубове "Репортери", "Слово", "Европейски мост", "Сладкодумци"	214	Хуманитарно-обществен	ваканционни групи "Репортери" и "Слово"	20	17	20	12	0	0	0	0
Център за работа с деца гр. Разград /ЦРД/	държавно и общинско	музикално, танцово, изобразително и приложно изкуство, компютърно обучение, езиково обучение, клубни форми, занимания през ваканциите	Школа по пиано - 3 гр. Школа по солфедж - 5 гр. Школа по китара - 1 гр. Младежки духов оркестър - 2 гр. ВИГ "Салвейшън" - 1 гр. Клас по поп пеене - 1 гр. Естрадно пеене - 1 гр. ДТШ "Капчици" - 3 гр. ДТШ "Хорце" - 10 гр. Градски мажоретен състав - 6 гр. ТФ "Феникс" - 3 гр. Модерен балет "Арабеа" - 2 гр. Детска компютърна школа - 7 гр. Школа по английски език - 5 гр. Школа по изобразително изкуство - 1 гр. Школа по приложно изкуство - 1 гр.	630	музикално изкуство, танцово изкуство, компютърно обучение, клубни форми	лятна музикална академия, компютърно обучение, клуб "Абриту-мистика и реалност", градски мажоретен състав - 1 гр.	60	33	57	115	5	5	5	0
Междоучилищен център по трудово-политехническо обучение гр. Разград /МУЦ-ТПО/	Община - ДД	Домашна техника и икономика; Технологии	ЗП	1214				1	4	7	0	0	0	0

Общежитие за сред- ношколци	държавно финасиране чрез община- та	Обща подкрепа за личностно разви- тие	групи	321						0	0	0	0
ОБЩО:				3186		423	97	134	161	7	5	5	0

Забележка: 1. Съгласно §18 ал.1 от Преходните и Заключителни разпоредби на ЗПУО, с влизането в сила на закона съществуващите общински обслужващи звена – ИПУ, продължават да осъществяват дейността си по този закон като Центрове за подкрепа за личностно развитие (ЦПЛР), като имат право да запазят наименованията си. Устройството и дейността им се уреждат с правилник – за УСШ, ЦУТНТ, ЦРД и МУЦ-ТПО - приет от Общинския съвет в 5- месечен срок от влизане в сила на закона /чл.49, ал.8 и §18, ал.3/, за Общежитие за средношколци /след влизането в сила на ЗПУО - Ученическо общежитие/ - издаден от Министъра на образованието и науката.

2. Деца и ученици

В община Разград има много талантиливи деца, които развиват своите заложби в областта на науката, изкуствата и спорта и достойно представят общината на национално и международно ниво.

Брой деца/ученици с изяви дарби, класирани в национални и международни конкурси, олимпиади и състезания

Справка по детски градини и училища

Табл. 16

№	Населено място	Детска градина	Брой деца/ученици класирани в национални и международни конкурси, олимпиади и състезания	№	Населено място	Учебно заведение	Брой деца/ученици класирани в национални и международни конкурси, олимпиади и състезания
1	2	3	4	1	2	3	4
1	гр. Разград	ЦДГ №2 „Лудогорче”	0	1.	гр. Разград	ОУ „Васил Левски”	40
2	гр. Разград	ЦДГ №3 „Приказка”	0	2.	гр. Разград	ОУ „Никола Икономов”	14
3	гр. Разград	ЦДГ №4 „Митко Палаузов”	0	3.	гр. Разград	ОУ „Н.Й.Вапцаров”	0
4	гр. Разград	ЦДГ №5 „Незабравка”	10	4.	гр. Разград	ОУ „Отец Паисий”	0
5	гр. Разград	ЦДГ №6 „Шестте ястребинчета”	0	5.	гр. Разград	ОУ „Ив.С.Тургенев”	1
6	гр. Разград	ЦДГ №7 „Васил Левски”	0	6.	с. Стражец	ОУ „Елин Пелин”	11
7	гр. Разград	ЦДГ №8 „Райна Княгиня”	1	7.	с. Осенец	ОУ „Д-р П. Берон”	0
8	гр. Разград	ЦДГ №11 „Детелина”	0	8.	с. Раковски	ОУ „Г.С.Раковски”	0
9	гр. Разград	ЦДГ №12 „Зорница”	0	9.	с. Дянково	ОУ „Отец Паисий”	1
10	гр. Разград	ЦДГ №14 „Славейче”	0	10.	с. Ясеновец	ОУ „Св. Св. Кирил и Методий”	5

11	с.Дянково	ЦДГ „Осми март”	0	11.	с. Киченица	ОУ „Кирил и Методий”	0
12	с. Гецово	ЦДГ „Здравец”	0	12.	гр. Разград	СОУ „Христо Ботев”	8
13	с. Стражец	ЦДГ „Пролет”	0	13.	гр. Разград	Спортно училище	18
14	с. Раковски	ЦДГ №1 „Щастливо детство”	0	14.	гр. Разград	ПМГ „Акад. Никола Обрешков”	10
15	с. Раковски	ЦДГ №2 „Пролет”	0	15.	гр. Разград	ГПЧЕ „Екзарх Йосиф”	16
16	с. Липник	ЦДГ „Шестте ястребинчета”	0	16.	гр. Разград	ПГССХВТ „Анг. Кънчев”	0
17	с. Ясеновец	ЦДГ №2 „Дора Габе”	0	17.	гр. Разград	ПТГ „Шандор Петъфи”	21
18	с. Осенец	ЦДГ „Иглика”	0	18.	гр. Разград	ПГИ „Робер Шуман”	4
19	с. Благоево	ЦДГ „Георги Димитров”	0	19.	гр. Разград	ПГХТБТ „Мария Кюри”	0
20	с. Киченица	ЦДГ „Митко Палаузов”	0	20.	гр. Разград	ПГТС „Христо Смирненски”	9
21	с. Мортагоново	ЦДГ „Радост”	0	21.	гр. Разград	ПГО „Станка Николица Спасо-Еленина”	6
22	с. Топчии	ЦДГ „Гълъбче”	0	22.	с. Осенец	ПУИ „Христо Ботев”	0
ОБЩО:			11		ОБЩО:		164

Брой деца и ученици в риск от социално изключване

Справка по детски градини и училища по данни на директори на учебни заведения

Табл. 17

№	Населено място	Детска градина	Брой деца/ученици в риск	Брой деца/ученици по рискови фактори								Отпадна-ли
				по § 1. т. 6 от Допълнителни разпоредби на ЗПУО			Социални		икономичес-ки	здравослов-ни	демографс-ки	
				бук-ва а)	бук-ва б)	бук-ва в)	неблагопри-ятна семейна среда	поведенчес-ки и кул-турни сте-реотипи в етнически групи				
1.	гр. Разград	ЦДГ №2 „Лудогорче”	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.	гр. Разград	ЦДГ №3 „Приказка”	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

3.	гр. Разград	ЦДГ №4 „Митко Палаузов”	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4.	гр. Разград	ЦДГ №5 „Незабравка”	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5.	гр. Разград	ЦДГ №6 „Шестте ястребин- чета”	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.	гр. Разград	ЦДГ №7 „Васил Левски”	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7.	гр. Разград	ЦДГ №8 „Райна Княгиня”	10	6	0	0	2	0	0	0	2	0
8.	гр. Разград	ЦДГ №11 „Детелина”	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9.	гр. Разград	ЦДГ №12 „Зорница”	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10	гр. Разград	ЦДГ №14 „Славейче”	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
11	с.Дянково	ЦДГ „Осми март”	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
12	с. Гецово	ЦДГ „Здравец”	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
13	с. Стражец	ЦДГ „Пролет”	11	0	0	0	7	2	2	0	0	0
14	с. Раковски	ЦДГ №1 „Щастливо детст- во”	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
15	с. Раковски	ЦДГ №2 „Пролет”	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
16	с. Липник	ЦДГ „Шестте ястребинчета”	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
17	с. Ясеновец	ЦДГ №2 „Дора Габе”	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
18	с. Осенец	ЦДГ „Иглика”	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
19	с. Благоево	ЦДГ „Георги Димитров”	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
20	с. Киченица	ЦДГ „Митко Палаузов”	2	0	0	0	1	0	1	0	0	0
21	с. Мортаго- ново	ЦДГ „Радост”	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
22	с. Топчии	ЦДГ „Гълъбче”	4	0	0	0	0	0	4	0	0	0
	ОБЩО:		27	6	0	0	10	2	7	0	2	0

Табл. 18

№	Населено място	Учебно заведение	Брой деца/ученици в риск	Брой деца/ученици по рискови фактори								Отпадна-ли
				по § 1. т. 6 от Допълнителни разпоредби на ЗПУО			Социални		икономичес-ки	здравослов-ни	демографс-ки	
				бук-ва а)	бук-ва б)	бук-ва в)	неблагопри-ятна семейна среда	поведенчес-ки и кул-турни сте-реотипи в етнически групи				
1.	гр. Разград	ОУ „Васил Левски”	5	0	0	0	0	0	3	2	0	0
2.	гр. Разград	ОУ „Никола Икономов”	118	8	1	0	11	3	3	17	6	0
3.	гр. Разград	ОУ „Н.Й.Вапцаров”	7	0	0	0	0	0	4	3	0	0
4.	гр. Разград	ОУ „Отец Паисий”	3	2	1	0	0	0	0	0	0	0
5.	гр. Разград	ОУ „Ив.С.Тургенев”	33	16	0	0	0	0	12	1	4	0
6.	с. Стражец	ОУ „Елин Пелин”	9	0	0	0	0	0	4	1	4	0
7.	с. Осенец	ОУ „Д-р П. Берон”	4	0	0	0	4	0	4	0	0	0
8.	с. Раковски	ОУ „Г.С.Раковски”	98	3	0	0	63	98	63	0	0	0
9.	с. Дянково	ОУ „Отец Паисий”	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0
10.	с. Ясеновец	ОУ „Св. Св. Кирил и Методий”	15	0	0	0	10	3	10	1	2	3
11.	с. Киченица	ОУ „Кирил и Методий”	7	0	0	0	2	0	5	0	0	0
12.	гр. Разград	СОУ „Христо Ботев”	76	0	0	0	45	0	13	18	0	0
13.	гр. Разград	Спортно училище	6	5	1	0	0	0	0	0	0	3

14	гр. Разград	ПМГ „Акад. Никола Обрешков”	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
15	гр. Разград	ГПЧЕ „Екзарх Йосиф”	63	0	0	0	48	0	14	1	0	0
16	гр. Разград	ПГССХВТ „Анг. Кънчев”	12	0	0	0	1	1	6	2	2	4
17	гр. Разград	ПТГ „Шандор Петьофи”	134	0	0	14	45	5	50	3	17	0
18	гр. Разград	ПГИ „Робер Шуман”	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
19	гр. Разград	ПГХТБТ „Мария Кюри”	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
20	гр. Разград	ПГТС „Христо Смирненски”	5	5	0	0	0	0	5	0	0	0
21	гр. Разград	ПГО „Станка Николица Спасо-Еленина”	24	3	0	0	0	5	12	3	1	0
22	с. Осенец	ПУИ „Христо Ботев”	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	ОБЩО:		620	42	3	14	228	115	208	52	36	10

Според статистическите данни от училищата и направения анализ рисковите фактори в средата, които могат да повлияят на обучението на учениците, са:

- Нестабилна семейна среда;
- Агресивно поведение и ниска мотивация на учениците;
- Неподходящ приятелски кръг;
- Лесен достъп до психоактивни вещества;
- Нисък социален статус на семействата. Склонност децата да бъдат ползвани като работна ръка с цел допълнителни доходи в семейството;
- Недостатъчна информация за продължаващо образование;
- Трудности при усвояване на учебния материал и ниска мотивация;
- Неангажираност в училищния живот;
- Нереалистична представа за модел на поведение.

Наблюдава се лек спад в дела на отпадащите от училище деца. През 2014-2015 г. 1 % са напусналите деца от общинските училища, като причините са различни /22 са заминали в чужбина, 24 – по други причини/. През първи учебен срок на 2015-2016 учебна година напусналите са 0,7% /от тях 1-по болест, 2 – по социални причини и 28 – в чужбина/. Запазва се най-голям дялът на напусналите, поради миграция в чужбина. В края на учебната година са отпаднали общо 10 ученици от всички учебни заведения на община Разград.

Причините за отпадане от училище се групират в социално-икономически, образователни и етнокултурни.

Социално-икономически - *лошото качество на живот и ниските доходи* не позволяват на много семейства да покрият разходите на своите деца

за образование и се посочват от родителите като главна причина за отпадане. *Детето*, което не посещава училище, е ценно *като трудов ресурс* и подпомага семейния бюджет или участва в домакинската работа. Основната им заетост е свързана със събирането на вторични суровини, работа в строителството и др., помагат на своето семейство чрез грижа за братя, сестри, по-възрастен човек.

Образователни (училищната среда, организацията на учебния процес) – децата, застрашени от отпадане, имат съществени затруднения при усвояване на учебния материал; слаб интерес към учебния процес и произтичащото от него желание/нежелание да се посещава училище; наличие на конфликтни отношения със съученици и/или учители и др. Съществуват и обективни фактори на училищната среда, които влияят върху риска за отпадане от училище - качество и сложност на учебното съдържание, проблемите на обучението в слети и маломерни паралелки и др.

Етнокултурната среда на детето оказва съществено влияние - три четвърти от родителите на отпадналите деца се самоопределят като роми или цигани. В тази група се регистрират и някои специфични етнокултурни причини за ранното отпадане - *по-ранното стъпване в брак*, страх на родителите да изпращат по-големите си деца в училище поради *опасността от открадване*, *по-ниска ценност към образование* и др.

Акумулирането на икономически, образователни и етнокултурни рискови фактори, най-ясно се проявяват в ромски гета, където икономическите причини за напускане на училище (ниски доходи, лош жизнен стандарт и битови условия, безработица и др.), влиянието на семейството (отглеждане на деца в непълни семейства, ниско образователно равнище на родителите, безотговорно родителство и др.) и образователните фактори – ниска степен на училищна готовност, трудности при усвояване на учебния материал, нередовно посещаване на училище, конфликти с учители и съученици поставят децата в особено висок риск от отпадане от училище.

Причините за ранното отпадане на децата от училище се виждат и оценяват по различен начин от отпадналите деца, от техните родители, от педагозите и социалните работници.

Родителите на отпадналите деца акцентират върху трудната икономическа ситуация на семейството, бедността и невъзможността да се посрещнат разходите, свързани с образованието на детето.

Педагозите и социалните работници в по-голяма степен обръщат внимание върху слабата заинтересованост на родителите по отношение образованието на техните деца и по-общо – върху проблема за отговорното родителство. Образователните трудности се споменават като основна причина за отпадане от децата от училище. Те нямат конкретно занимание, прекарват времето си с приятели, което формира специфични „антиобразователни” нагласи и ценности („култура на неучене”).

Проблемите и слабите страни:

- Спад на жизненото равнище поради: безработицата и ниските доходи на семейството; скъпи учебни пособия;
- Намалване броя на децата и учениците в населените места на общината (поради високия процент на безработица в региона, засилващата се вътрешна миграция на населението и близостта на населените места до областния център);
- Родителската незаинтересованост и липсата на контрол от страна на семейството, особено сред ромската общност;
- Липса на мотивация за учене и негативно отношение към училището;
- Неефективни санкции към родителите;
- Неефективни санкции към учениците;
- Неефективен механизъм за отчитане движението и преместването на учениците, подлежащи на задължително училищно обучение;
- Липса на точни данни за броя на децата в задължителна училищна възраст;
- Агресивно поведение и насилие сред учащите се;
- Академичен стил на учебниците и учебните програми;
- Намалване броя на децата и учениците в населените места на общината (поради високия процент на безработица в региона, засилващата се вътрешна миграция на населението и близостта на населените места до областния център).

Възможности за намаляване броя на необхванатите и отпадащите ученици в задължителна училищна възраст чрез:

- проектно финансиране на училищни и извънкласни дейности за задържане в училище на учениците и етнокултурен диалог;
- оптимизиране на системата за събиране на данни за децата в задължителна училищна възраст и движението на учениците по класове, етапи и степени;
- партньорство на общината и училищните общности с НПО и други институции за местни инициативи с цел реинтегриране на вече отпаднали-те от училище ученици;
- разработване на механизъм за ежедневно информиране на родителите за отсъствията и закъсненията на децата и учениците;
- осигуряване на безопасна и сигурна среда (охрана и видеонаблюдение в училищата, превенция срещу агресията);
- здравно образование;
- гражданско образование.

За децата, които нямат равен старт (деца, недостатъчно добре владеещи български език, деца с увреждания, деца от социално слаби семейства и др.), е необходимо да се полагат специални грижи с оглед тяхното пълноценно участие в образователния процес, чрез:

- използване възможностите за приобщаващо образование, регламентирани в Закона за предучилищното и училищното образование;
- осигуряване на подкрепяща среда за децата със специални образователни потребности, включваща финансиране участието на учителите в обучителни програми за интегрирано обучение;
- дейности и инициативи за мотивиране на родителите на деца със специални образователни потребности, децата им да посещават масовото училище;
- прилагане на интерактивни методи за формиране на общочовешки ценности у децата, основани на толерантност и доверие;
- изграждане на подходяща архитектурна среда за достъп на децата с увреждания до училищата и ДГ;
- закупуване на учебници и учебни помагала в училищните библиотеки, за ученици след 8-ми , които нямат финансови възможности да ги закупят;
- популяризиране на добрите практики за интегриране на децата със специални образователни потребности;
- подкрепа на инициативи за социализация на децата, за които българският език не е майчин;
- подкрепа на извънкласните дейности за осмисляне на свободното време на децата и учениците чрез насочването им към дейности за развитие на индивидуалните им способности и интереси.

Ниво на училищната посещаемост, на отпадане от училище и на необхванати от образователната система

Брой деца, посещаващи детски и учебни заведения, към 31.12.2015 г.

Табл.19

Деца в детски градини /без предучилищни форми/	824
Деца в предучилищни форми на образование/детска градина, училище/	895
Деца в общински и държавни училища/ общ брой/	6 167
Деца в общински и държавни училища / 1- 4 клас/	1 762
Деца в общински и държавни училища / 5- 8 клас/	1 896
Деца в общински и държавни училища /9-12 клас/	2 509

През последните три години не са регистрирани деца в училищна възраст, необхванати от образователната система. Наблюдава се тенденция към намаляване броя на отпадналите от училище деца.

Брой деца, отпаднали от училище:

Табл.20

Деца, отпаднали от училище през учебната 2013–2014 година.	36
Деца, отпаднали от училище през учебната 2014–2015 година.	24
Деца, отпаднали от училище през първи срок на учебната 2015–2016 година.	3
Деца, отпаднали от училище в края на учебната 2015–2016 година	10

Справка от ОЗД по предприета мярка за закрила:

- Настанени в приемни семейства – 29 деца;
- Настанени в семейство на роднини и близки – 42 деца;
- Настаняване в резидентни услуги – 39 деца;
- Съдействие, подпомагане и услуги в семейна среда – 62 деца.

Деца в конфликт със закона и в риск от такъв.

Ежегодно в общината около 50-60 деца извършват правонарушения, установени от органите на реда. Това са предимно непълнолетни момчета от проблемни семейства, без добър социален статус и с липса на възпитателен капацитет. Деянията им са предимно кражби, увреждания на имущество, хулигански прояви и други.

Общинската структура по Закона за БППМН/Местна комисия на БППМН/ им предоставя педагогическа и психологическа подкрепа без да е предвидена нормативно социална и семейна такава.

Като резултат в повечето случаи по-силният формиращ фактор се оказва семейно-социалната среда и корекция на поведението им се постига много трудно.

Местната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните е държавно-делегирана дейност към общината, според Закона за БППМН. Работи в 4 самостоятелни стаи с добро оборудване. Подкрепя деца в риск от извършване на противозаконни деяния чрез следните дейности:

- Разглеждане на възпитателни дела спрямо деца-извършители на противозаконни деяния и налагане на възпитателни мерки. Осъществява се от 13 специалисти - юристи, педагози, социални работници, психолози;
- Индивидуална корекционно-възпитателна работа с проявените деца в продължителен период от време. Извършва се от специалисти – обществени възпитатели;
- Психологически консултации с нуждаещите се деца с прояви или застрашени от такива;
- Превантивни дейности сред училищните общности за просоциално поведение.

Деца и ученици със специални образователни потребности (СОП). Ученици с множество и тежки увреждания, при които интегрираното обучение е неефективно

Справка по детски градини и училища

Табл. 21

Населено място	Детска градина	Брой деца /ученици със СОП	Брой деца/ученици с множество и тежки увреждания		
			общ брой	от тях брой деца/ученици успешно интегрирани	от тях брой деца/ученици, при които интегрираното обучение е неефективно
гр. Разград	ЦДГ №2 „Лудогорче”	0	0	0	0
гр. Разград	ЦДГ №3 „Приказка”	0	0	0	0
гр. Разград	ЦДГ №4 „Митко Палаузов”	4	0	0	0
гр. Разград	ЦДГ №5 „Незабравка”	0	0	0	0
гр. Разград	ЦДГ №6 „Шестте ястребинчета”	1	1	0	0
гр. Разград	ЦДГ №7 „Васил Левски”	0	0	0	0
гр. Разград	ЦДГ №8 „Райна Княгиня”	3	1	1	0
гр. Разград	ЦДГ №11 „Детелина”	1	0	0	0
гр. Разград	ЦДГ №12 „Зорница”	2	2	0	0
гр. Разград	ЦДГ №14 „Славейче”	2	1	1	0
с.Дянково	ЦДГ „Осми март”	0	0	0	0
с. Гецово	ЦДГ „Здравец”	1	0	0	0
с. Стражец	ЦДГ „Пролет”	0	0	0	0
с. Раковски	ЦДГ №1 „Щастливо детство”	0	0	0	0
с. Раковски	ЦДГ №2 „Пролет”	0	0	0	0
с. Липник	ЦДГ „Шестте ястребинчета”	0	0	0	0
с. Ясеновец	ЦДГ №2 „Дора Габе”	0	0	0	0
с. Осенец	ЦДГ „Иглика”	0	0	0	0
с. Благоево	ЦДГ „Георги Димитров”	0	0	0	0
с. Киченица	ЦДГ „Митко Палаузов”	0	0	0	0
с. Мортагоново	ЦДГ „Радост”	1	0	0	0
с. Топчии	ЦДГ „Гълъбче”	0	0	0	0
ОБЩО:		15	5	2	0

Табл. 22

№	Населено място	Учебно заведение	Брой деца/ученици със СОП	Брой деца/ученици с множество и тежки увреждания		
				общ брой	от тях брой деца/ученици успешно интегрирани	от тях брой деца/ученици, при които интегрираното обучение е неефективно
1.	гр. Разград	ОУ „Васил Левски”	4	0	0	0
2.	гр. Разград	ОУ „Никола Икономов”	17	1	1	0
3.	гр. Разград	ОУ „Н.Й.Вапцаров”	0	0	0	0
4.	гр. Разград	ОУ „Отец Паисий”	16	0	0	0
5.	гр. Разград	ОУ „Ив.С.Тургенев”	27	13	0	13
6.	с. Стражец	ОУ „Елин Пелин”	2	2	2	0
7.	с. Осенец	ОУ „Д-р П. Берон”	0	0	0	0
8.	с. Раковски	ОУ „Г.С.Раковски”	1	0	0	0
9.	с. Дянково	ОУ „Отец Паисий”	2	2	2	0
10.	с. Ясеновец	ОУ „Св. Св. Кирил и Методий”	9	1	0	1
11.	с. Киченица	ОУ „Кирил и Методий”	4	4	4	0
12.	гр. Разград	СОУ „Христо Ботев”	15	0	0	0
13.	гр. Разград	Спортно училище	2	0	0	0
14.	гр. Разград	ПМГ „Акад. Никола Обрешков”	0	0	0	0
15.	гр. Разград	ГПЧЕ „Екзарх Йосиф”	0	0	0	0
16.	гр. Разград	ПГССХВТ „Анг. Кънчев”	15	0	0	0
17.	гр. Разград	ПТГ „Шандор Петъофи”	2	2	2	0
18.	гр. Разград	ПГИ „Робер Шуман”	0	0	0	0
19.	гр. Разград	ПГХТБТ „Мария Кюри”	2	0	0	0
20.	гр. Разград	ПГТС „Христо Смирненски”	0	0	0	0
21.	гр. Разград	ПГО „Станка Николица Спасо-Еленина”	11	11	11	0
22.	с. Осенец	ПУИ „Христо Ботев”	28	5	5	0
ОБЩО:			157	41	27	14

През 2015/2016 учебна година в детските градини и учебните заведения са се обучавали общо 172 деца и ученици със специални образователни

потребности, като с множество и тежки увреждания са 46. От тях успешно са интегрирани 31. В резултат на заболяванията 15 са децата и учениците, при които интегрираното обучение е неефективно.

Данни по видове заболявания /по информация на Дирекция „Социално подпомагане” /на база експертни решения/:

- Деца с интелектуални проблеми – 20 деца;
- Деца с психични проблеми – 30;
- Деца с физически проблеми – 38 деца;
- Хиперкинетични деца – 14 деца;
- Заболявания на други органи и системи – 45 деца;
- Неврологични заболявания – 21 деца.

За по-пълноценната работа с тези деца е необходимо да се сформира екип от специалисти от ангажираните институции, за да се извърши преглед на образователните потребности на всяко дете с по тежки увреждания и да се подберат подходящите форми на обща подкрепа - индивидуално консултиране; насочване към социална услуга; екипни срещи.

Деца с увреждания към 31.12.2015 г.:

/по данни на РЗИ/

Табл. 23

ВИДОВЕ ЗАБОЛЯВАНИЯ	ОБЩИНА РАЗГРАД
1. Деца с физически увреждания	174
2. Деца с умствена изостаналост	46
в т.ч. 2.1. с умерена изостаналост	22
2.2. с тежка степен	15
3. Деца с психични заболявания/разстройство	30

Табл. 24

Деца с увреждания	0-3 години	4-6 години	7-14 години	15-18 години
Община Разград	23	40	132	55

3. Състояние и предизвикателства пред общата подкрепа за личностно развитие

Съгласно чл. 178, ал. 1 от ЗПУО, общата подкрепа за личностно развитие включва:

Табл. 25

Форми и дейности	Осигурява се от:
1. екипна работа между учителите и другите педагогически специалисти	всички институции
2. допълнително обучение по учебни предмети при условията на ЗПУО	само училища
3. допълнителни модули за деца, които не владеят български език	само детски градини
4. допълнителни консултации по учебни предмети, които се провеждат извън редовните учебни часове	само училища
5. консултации по учебни предмети	само училища
6. кариерно ориентиране на учениците	всички институции
7. занимания по интереси	всички институции
8. библиотечно-информационно обслужване	само училища

9. грижа за здравето	всички институции
10. осигуряване на общежитие	училища и общежития
11. поощряване с морални и материални награди	всички институции
12. дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение	всички институции
13. ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения	всички институции
14. логопедична работа	всички институции

Общата подкрепа обединява съществуващите видове образователна среда у нас – образователни институции, центрове за подкрепа за личностно развитие (ЦПЛР), вкл. центрове за специална образователна подкрепа, общежития и други, чиято функция е да подпомагат вътрешната структура за разгръщане на диференцирани подходи за посрещане на разнообразието от образователни потребности.

На нивото на детската градина и училището, общата подкрепа свързва всички услуги, които представляват базисни грижи за физическото, психичното и социалното благополучие, мотивиращи и развиващи интересите дейности.

Общата подкрепа отговаря преди всичко на нуждата от превенция и навременно разпознаване на трудности в ученето при децата и учениците и на нуждата от разпознаване на дарбите на децата. Тя включва и всички онези допълнителни дейности, които помагат на децата и учениците да се развиват и учат – дейности за мотивация, допълнително обучение, превенция на психичното здраве, превенция на насилието и тормоза, училищна политика за позитивна дисциплина, кариерно консултиране, здравна грижа, асистирание, занимания по интереси за развитие на способностите и компетенциите и други, които се изпълняват от помагачи и допълнителни специалисти в детската градина, в училището и в ЦПЛР, както и от неспециализиран персонал.

В програмите за подкрепа на личностното развитие на всички училища в община Разград са разработени мерки за пълноценното включване на ученици със СОП и хронични заболявания в училищната среда. В образователните институции са осигурени условия учениците да получават консултации по всички учебни предмети, включително и учениците в самостоятелна форма. Дейностите за обща и допълнителна подкрепа на всички деца и ученици, които имат необходимост от такава, се определя като приоритетна във всички градини и училища. За това говори интереса на педагозите към повишаване на квалификацията за работа с деца, имащи нужда от допълнителна подкрепа.

Родителите заедно с учителите са най-сигурният ресурс за децата. Те са желан от училището партньор, защото са носители на важна информация и различна гледна точка за детето, а също така, защото за тях, както и за училището, е важно детето да се развива и да се чувства добре. Родителите могат да получат, но и да дадат информация и опит, с които да помогнат на учителите да опознаят по-добре детето. Необходимо е училището и детската градина да положат усилия да изградят връзката с родителите и постоянно да поддържат тяхното участие като основен партньор.

Дейности от общата подкрепа за личностно развитие по чл. 178, ал. 1 на ЗПУО, които изискват общинско координиране:

- **кариерно ориентиране на учениците** в училищното образование включва взаимнодопълващи се дейности за информиране, диагностика, консултиране, посредничество и проследяване с оглед подпомагане на учениците в техния самостоятелен и осъзнат избор на образование и/или професия и осъществяване на връзка между училището и пазара на труда (ЗПУО чл. 180)

Кариерното ориентиране на учениците на общинско ниво, се осъществява основно от **Център за кариерно ориентиране – Разград**. Центърът стартира своето продължение през месец февруари тази година, след успешното приключване на проект „Система за кариерно ориентиране в училищното образование“, изпълняван от МОН в периода 2012-2015 г. с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, съфинансирана от Европейския социален фонд. В момента проектът „Система за кариерно ориентиране в училищното образование“ BG05M2OP001-2.001 се изпълнява от МОН за периода 2016-2017 г. с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейските структурни и инвестиционни фондове.

С разкриване на Центъра за кариерно ориентиране се създава единна система за ориентиране на учениците в община Разград, като кариерните консултанти реализират следните дейности:

- индивидуална и групов работа с учениците от всички степени на училищното образование, включваща подобряване на тяхната мотивацията за учене, за професионална реализация и кариерно развитие;
- предоставяне на актуална информация за организацията и съдържанието на средното и висшето образование, характеристиките на профилите, професиите и специалностите, които се изучават в образователната система;
- консултиране на учениците относно разкриване на техните интереси, нагласи и мотивация за избора на образование и професия, подкрепа за вземане на решения, решаване на външни и вътрешни конфликти и др. ;
- организиране на форуми по кариерно ориентиране, дни на кариерата и други събития на училищно, общинско и областно равнище.

Кариерното ориентиране на учениците със СОП се извършва от Регионалният център за подкрепа на процеса на приобщаващо образование (РЕПЛРДУСОП).

- **осигуряване на общежитие** - може да се осъществява от училище или от ЦПЛР (самостоятелно общежитие) (ЗПУО чл. 178, ал.4);

За осигуряване на общежитие на учениците от областта в гр. Разград функционира ЦПЛР- УЧЕНИЧЕСКО ОБЩЕЖИТИЕ - гр.РАЗГРАД. В Общежитието се настаняват ученици от 5 до 12 клас, които продължават образованието си в гр. Разград. Осъществява следните дейности: подпомага интелектуалното, емоционалното и физическото развитие и социалната адаптация на учениците; подпомага професионалната насоченост и придобиването на компетентности, необходими за успешна реализация; подпомага формирането на нагласи и мотивация за учене; формира отношения на толерантност и уважение; подпомага познаването на националните културни ценности; осъществява консултативна дейност с ученици по различни учебни дисциплини; организира колективни и индивидуални форми на изява на учениците; участва в регионални и национални инициативи.

- **грижа за здравето** се осигурява чрез гарантиране на достъп на децата и учениците до медицинско обслужване и програми за здравно образование и за здравословен начин на живот (ЗПУО чл. 183), в съответствие с държавният образователен стандарт за гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование;

За сигурността и здравето на децата и учениците в детските градини и училищата общината осигурява в рамките на подсигураното държавно финансиране функционирането на здравни кабинети. Всички здравни кабинети се обслужват от медицински специалисти съгласно Закона за здравето. На територията на община Разград към 31.12.2015 г. функционират 38 здравни кабинети, от тях 21 към детските заведения и 17 към училищата, обслужвани от 34 квалифицирани медицински специалисти. Едно от задълженията на медицинските специалисти е ежегодно до /31.03./ тридесет и първи март да изискат информация от личните лекари на децата и учениците за проведените профилактични прегледи през календарната година, да я обобщят и да я предоставят на РЗИ – Разград. Горепосочената информация от медицинските специалисти се анализира от Регионална здравна инспекция, по видове увреждания и по възрастови групи.

Основните дейности на медицинските специалисти в училищното и детското здравеопазване към отдел „Здравеопазване“ в Община Разград се изразяват в:

1. Медицинско обслужване за оказване на първа медицинска помощ на децата и учениците до пристигането на специализиран екип на спешна медицинска помощ.
2. Провеждане на профилактични дейности за предотвратяване или ограничаване на рисковите фактори в детските заведения и училищата.
3. Осъществяване контрол върху хигиенното състояние на децата и учениците, помещенията и храната.
4. Участие в изготвянето на дневното и седмично меню в детското заведение и в ученическия стол с цел осигуряване на здравословно хранене на децата и учениците.
5. Извършване на органолептична оценка на качеството на всяко ястие и документиране в книга за дегустация преди разпределянето на храната.
6. Организиране и участие в регионални, национални и международни програми, свързани с профилактика и промоция на здравето на децата и учениците.

7. Организиране и провеждане на програми за здравно образование на децата и учениците.
8. Наблюдение на физическото развитие и определяне на физическата дееспособност на децата и учениците.
9. Участие в подготовката, подбора и провеждането на различни форми на отход, туризъм и обучение на децата и учениците.
10. Участие в образователното и професионално ориентиране на учениците при преминаване в по-горна степен на обучение.
11. Организиране и провеждане на профилактични и протиепидемични дейности за предотвратяване възникването и ограничаване разпространението на заразните и паразитни заболявания в детското заведение и училището.
12. Регистриране на здравното и имунизационно състояние на децата и учениците в лична здравно - профилактична карта, въз основа на данните получени от личния лекар на детето и ученика.

- **логопедична работа** – при разпределяне на получените по стандарт средства за всяка дейност между училищата и детските градини, като част от допълнителните компоненти на формулите се предвиждат средства в размер до 0,5 на сто за финансиране на логопедични кабинети (ЗПУО чл. 282, ал.6, ал.11)

Логопедичната работа през 2015/2016 г. се осъществяваше от логопеди от Ресурсен център– за децата и учениците със СОП, както и от логопед към отдел „Образование” в Община Разград, който работи с деца с логопедични проблеми от детските градини

- **поощряване с морални и материални награди** - на децата и учениците с морални и с материални награди за високи постижения в образователната дейност, в заниманията по интереси и за приноса им към развитието на училищната общност при условия и по ред, определени с държавния образователен стандарт за приобщаващото образование; награди могат да се учредяват от Министъра на образованието и науката, Началника на РУО, Кмета на общината и Директора на институцията (ЗПУО чл. 184);

Този вид подкрепа и до сега се използва широко от училищните ръководства и от община Разград. Община Разград стимулира и подкрепя морално и материално творческите изяви на даровити наши деца чрез Общинската програма на мерките за закрила на деца с изявени дарби, както и с учредените награди „Отличник на випуска” и „Студент на годината”.

- **ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения** -при работата с учениците, институциите в системата на предучилищното и училищното образование основават дейността си на принципа на превенцията на обучителните трудности и ранното оценяване на риска от тях, като тези мерки се прилагат към всички ученици в обща класна стая по ред, определен в държавния образователен стандарт за приобщаващото образование (ЗПУО чл. 17, ал.5);

В детската градина, общата подкрепа е насочена към ранно разпознаване на рискове в развитието на детето, които могат да създадат предпоставки за трудности в ученето му в училище. Вече има утвърдени методически инструменти, които ще бъдат в помощ на учителите и специалистите, както и програми за превенция и развитие на езикови, когнитивни, емоционални и социални компетентности на децата от най-ранна възраст.

Местни политики за обща подкрепа на личностното развитие

 Квалификацията на педагогическите специалисти в училищата, детските градини и центровете за подкрепа за личностно развитие е важно условие да стане обучението на нашите деца по-добро и съизмеримо с европейските стандарти.

Политиката на Община Разград в областта на образованието е да се повишат резултатите от управленската и образователно-възпитателната работа в учебните и детски заведения чрез надграждане на знанията, уменията и компетентностите на педагогическите кадри в контекста на учението през целия живот.

В тази връзка, са проведени:

през 2015 г.:

- Дискусионен семинар с директори на всички училища на тема „Привличане и приобщаване на нови учители. Споделен опит от програма *Заедно в час*”, организиран от Фондация „Америка за България”, с подкрепата на Община Разград. Целта е да се привлекат млади и успешни хора с лидерски качества, които приемат за лично предизвикателство чрез учителската професия да мотивират учениците да постигат високи цели и да реализират пълния си потенциал.
- Обучение с директори на детски градини – „Стрес на работното място и техники за справяне със стреса. Стресът в ежедневието – в работата и общуването. Психологически ефект. Фактори влияещи на справянето със стреса – начини и техники за справяне” и „Работа в екип. Екипните взаимодействия на персонала в детската градина. Педагогическа подкрепа за деца с хиперактивно поведение и дефицит на внимание” – обучени са 22 директори.
- Обучение /тематичен курс/ на 54 директори и начални учители по български език и литература и учители в подготвителна група на тема „Формиране на умения за четене с разбиране у учениците чрез обучението по български език и литература”.
- Обучение на директори на детски градини по проблемите при управлението на делегирания бюджет, СФУК и популяризиране на добри практики в сферата на образованието

през 2016 г.:

- Семинар на тема: „Прилагане на интерактивни методи при работа с ученици”.
- Обучение на директори на детски градини по прилагане разпоредбите на ЗПУО.
- Обучение на директори на детски градини на делегиран бюджет на тема „Финансово управление и контрол в публичния сектор. Инвентаризация. Независим контрол и одит, осъществяван от Сметната палата.”

За повишаване квалификацията на учителите и тяхното кариерно развитие се организират и други вътрешноучилищни и извънучилищни квалификации на регионално и национално ниво.

 Като инструмент за **стимулиране на директори и учители** и популяризиране на положителни практики и модели в образованието е учредена награда „Учител на годината“ и награда „Директор на годината“. С тях ежегодно се отличават учители и директори на детски градини и училища като оценка за техните значими заслуги. Наградите дават добра възможност за популяризирането на добрите практики и за доразвиване и обогатяване прилагането на добри управленски модели.

Допълнителното мотивиране на заетите в системата е задача, която изисква прилагане на разностранни мерки. Такива мерки включват достъп до квалификация, удобства на работното място, улеснено придвижване, грижа и внимание за здравето и др.

 Община Разград подпомага, координира и контролира осъществяването на задължителното обучение до 16-годишна възраст в общинските училища и обхвата на децата в подготвителните групи и подготвителните класове. В съответствие със ЗПУО, разработва координиран подход между социалните и образователните политики за осигуряване обхвата на всички деца в задължителна предучилищна и училищна възраст и осигуряване на граждански контрол при управлението на образователните институции.

Осигуряването на обхвата на децата в задължителна училищна и предучилищна възраст е важен приоритет в образователната политика на Община Разград. Разработени са мерки и дейности за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система, включени в *План за действие на Община Разград в изпълнение на Областната стратегия за интегриране на български граждани от ромски произход и други граждани в уязвимо социално положение, живеещи в сходна на ромите ситуация /2015- 2017г./*.

Като основна мярка в плана е заложено изграждането на образователна среда, насърчаваща разкриването на потенциала на всяко дете и ученик за личностно развитие, както и неговата успешна реализация и социализация с основна цел - успешно интегриране в образователната система на деца, ученици и младежи от етническите малцинства.

Приложените в плана мерки са насочени към:

 Осигуряване равен достъп до качествено образование за всички деца в задължителна предучилищна и училищна възраст.

✚ За осигуряването му през 2015 година са осъществени следните дейности:

- осигурен е специализиран превоз на учениците до 16-годишна възраст от населени места, в които няма училища до средищните училища;
- обезпечаване с учебни помагала и учебници на децата в подготвителните групи в детските градини и на учениците от I до VII клас в общинските училища;
- подобрена е и е модернизирана материално-техническата база чрез извършване на ремонтни дейности по сградния фонд на училищата и детските градини в община Разград;
- участие на всички училища в приетите национални програми за развитие на средното образование, които осигуряват допълнително финансиране на политики и мерки за равен достъп до качествено образование: НП „С грижа за всеки ученик”, НП „На училище без отсъствия”, модул «Без свободен час», Национална програма „Информационни и комуникационни технологии (ИКТ) в училище” и др.

✚ **Дейности по обхвата и задържане на децата чрез превантивни действия спрямо застрашени от отпадане ученици, както и реинтеграция на отпаднали вече от системата ученици:**

- Две детски градини от община Разград участват в **проекта „Готови за училище 2014-2015 г.”**, който се осъществява на национално ниво от Фондация „Тръст за социална алтернатива“ в сътрудничество със Стратегическия фонд за оценка на въздействието на Световната банка и изследователския институт „Лабораторията за борба с бедността“. Проектът се реализира с помощта на 23 партньорски местни организации в 240 населени места, като всяко от тях включва един от следните четири вида интервенции: безплатно образование, безплатно образование плюс ваучер от 7 лв. при идеално посещение, безплатно образование плюс ваучер от 20 лв. при идеално посещение и информационни сесии, специално разработени за дискусии с родители относно ползите от образованието в ранна детска възраст. В Община Разград проектът се осъществи с партньорството на СНЦ „Асоциация Интегро“. Целевата група обхваща 10 деца в предучилищна възраст от ЦДГ №2 „Дора Габе“, с. Ясеновец и 7 деца от ЦДГ №2 „Пролет“, с. Раковски.

- Реализиран е проект на „Асоциация Интегро“, гр. Разград - **„Училище за всяко дете”**. В него са включени ОУ „Ив. С. Тургенев“, – гр. Разград и СОУ „Кирил и Методий“, гр. Завет. Проектът е по приоритетна ос 4 на ОП „Развитие на човешките ресурси“, съфинансирана от Европейския съюз чрез ЕСФ с област на интервенция „Достъп до образование и обучение за групи в неравностойно положение“. Основната цел на проекта е да допринесе за ефективния и всеобхватен достъп до образование и обучение на деца и ученици от етнически групи в неравностойно положение от Северна България, а специфичната му цел е да подпомогне реинтеграцията на трайно отпаднали от училище ученици от ромски произход от две области на страната (Разград и Русе) и да осигури превенция на повторното им отпадане. Проектът включва дейности в две основни направления: общностна работа със семействата на отпадналите ученици за мотивирането да изпраща децата си на училище и работа с всички заинтересовани институции за осигуряване на подкрепяща среда на реинтегрираните ученици. Като резултат 3-ма ученици са реинтегрирани в ОУ „Ив. С. Тургенев“, гр. Разград по индивидуални учебни програми.

- **Проведени са открити практики** в ЦДГ „Гълъбче“, с. Топчии, ЦДГ „Шестте ястребинчета“, с. Липник, ЦДГ „Здравец“, с. Гецово и ЦДГ „Радост“, с. Мортагоново с деца от уязвими групи с цел мотивиране на родителите да изпращат децата си на детска градина и усвояване на българския книжовен език;

- проведени са мероприятия в учебни и детски заведения с цел изграждане на толерантна мултикултурна среда;

- извършени са проверки в ЦДГ и УЗ за посещаемостта на децата и учениците;

- използвана е базата данни от ГРАОН за проследяване записването на децата и учениците в задължителна предучилищна и училищна възраст, къде са записани, какво е движението на тези деца в рамките на образователната система и съпоставяне на тези данни с информационната система АДМИН;

- осъществена е екипна работа между заинтересованите страни (училище, родители, местни институции) за издирване на непосещаващите, предотвратяване на отпадането и преждевременното напускане на училище и за реинтеграцията на вече отпадналите;

- организирани са срещи с родители на деца, непосещаващи училище, решаване на казуси;
- изградена е позитивна образователна среда чрез създаване на стимули за учене и условия за пълноценно участие в училищната общност;
- включени са максимален брой заинтересовани страни в организиране на свободното време на децата - ваканционни дейности, общински инициативи, мероприятия на музеи, читалища и библиотеки и участие на децата в извънкласни дейности – ЦРД, ЦУТНТ, УСШ;
- обществени възпитатели от *Местната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните* участват при идентифициране на семейства и деца в риск и в работата с тях.

 Община Разград осигурява организационните предпоставки и условия за детското и ученическо хранене и за здравното обслужване на децата и учениците

Храненето на децата в общинските детски градини се осъществява на основание сключени договори между Община Разград, директорите и местни фирми. Организацията на училищното хранене е в правомощията на училищните ръководства. С цел подобряване на качеството и разнообразието на храната общински детски градини и училища участват в проектите на Държавен фонд „Земеделие“ - „Училищен плод“ и програма „Училищно мляко“.

 Взаимодействието между образователни институции, културни институти, читалища, спортни и младежки организации е насочено към откриване на дарованията, присъщи на децата от община Разград, които проявяват интерес към творческа или спортна изява. С повишена чувствителност и внимание професионалистите търсят, установяват и създават условия за развитие и усъвършенстване на дарованията, присъщи на подрастващите - да бъдат открити и стимулирани в посока на развитие и утвърждаване.

Община Разград стимулира ранното откриване на талантиливите деца и ученици, координира общинските детски изяви в областта на художественото творчество, науката, спорта и осъществява специална закрила на учениците с изявени дарби. За тази цел всяка година Общински съвет Разград приема Мерки за насърчаване на творческите заложби и потребности на деца с изявени дарби на община Разград. За 2015 година е предоставен еднократен финансов стимул на 33 деца с изявени дарби, а 6 деца са получили едногодишна стипендия по Програмата на мерките за закрила на деца с изявени дарби от държавни и общински училища на Министерски съвет.

 За децата в задължителна предучилищна възраст и за учениците от населени места, в които няма детска градина или училище, Община Разград организира **безплатен транспорт**.

 Съществен аспект от политиката на Община Разград по отношение общата подкрепа за личностно развитие на децата и учениците е осигуряването на условия за активно спортуване и възпитаване на позитивно отношение към спорта и грижата за здравето.

Спортни дейности 2015/2016 година

Водещи спортни събития от спортния календар на Община Разград:

I. Международни спортни състезания.

1. Международен турнир по свободна борба за момчета „Лютфи Ахмедов“.
Провежда се през месец ноември в зала „Лудогорец“, участват отбори от гр. Люкен Валде - Германия, гр. Едирне, гр. Измир и гр. Одрин – Турция и над 20 отбора от България с над 200 участници.
2. Международен турнир по стрелба с лък за купа „Разград“.
Провежда се през месец юни в Национална база „Спортен комплекс стрелба с лък“ Разград, участват отбори от Кипър, Румъния, Сърбия и Русия и водещи български клубове по стрелба с лък. Турнирът е за възрастните кадети и кадетки и деца до 14 години. Над 80 участници.
3. Международен турнир по шахмат за купа „Абритус“.
Провежда се през месец август в коферентна зала на хотел „Централ“, участват шахматисти от Гърция, Турция, Русия и водещи български клубове по шахмат. Турнирът е за всички възрасти. В категорията деца, юноши младша и юноши старша възраст, участниците са над 30.

II. Домакинства на национални състезания.

1. Национални купи по ориентиране; купа „Абритус“ и купа „Разград“.

Състезанието по ориентиране за купа „Разград се провежда през месец април в местността „Пчелина“, гр. Разград. През същия месец в Националния Археологичен резерват „Абритус“, гр. Разград се провежда състезанието по ориентиране за купа „Абритус“. Двете състезания са за всички възрасти с участието на спортните клубове по ориентиране от България. В категорията момчета и момичета, юноши и девойки до 18 години, участниците са над 150.

2. Национални купи по колоездене на писта; купа „Разград“ и купа „Братя Новакови“.

Провеждат се през месец май и месец юни на Градския колодром, участват отбори по колоездене на писта от цялата страна. Състезанията са за юноши младша и старша възраст, с над 70 участници.

3. Национално състезание „Лудогорски маратон“.

Състезанието е за бегачи, колоездачи и дуатлонци /колоездене и бягане/. Целта на „Лудогорски маратон“, който се провежда през месец юли в местността „Пчелина“, гр. Разград е да популяризира дейностите сред природата и екологичното възпитание за всички възрасти в рамките на три дни. В направление деца и юноши участниците са над 200.

4. Финали на ученически игри

4.1. *Финали по спорта тенис на маса* се проведеха през месец май в зала „Лудогорец“. Участваха 10 училищни отбора от страната в възрастовата група 8 – 10 клас и 10 училищни отбора от страната в възрастовата група 10 – 12 клас с общо 100 участника.

4.2. *Финали по спорта шахмат* се проведеха през месец май в зала „Лудогорец“. Участваха 10 училищни отбора от страната в възрастовата група 8 – 10 клас и 10 училищни отбора от страната в възрастовата група 10 – 12 клас с общо 100 участника.

4.3. *Финали по спорта бадминтон* се проведеха през месец май в зала „Лудогорец“. Участваха 10 училищни отбора от страната в възрастовата група 8 – 10 клас и 10 училищни отбора от страната в възрастовата група 10 – 12 клас с общо 120 участника.

III. Общински ученически игри.

През месеците февруари и март е стартът на “Общински ученически игри”, които се провеждат, съобразно Правилата за организиране и провеждане на ученическите игри за съответната учебна година, утвърдени от Министерството на образованието и науката и Министерството на младежта и спорта. Ученици от всички общински и държавни училища, общо 15 на територията на община Разград, активно се включват в първия етап на състезанията по спортовете баскетбол, волейбол, футбол, тенис на маса, лека атлетика и шахмат. Училищните отбори са над 75 в три възрастови групи / 5-7 клас, 8-10 клас и 11-12 клас / с около 700 ученици .

Организацията по провеждане на първия етап от ученическите игри се ръководи от Центъра за подкрепа и личностно развитие ЦПЛР - Ученическа спортна школа /УСШ/ „Руси Бухтев“, гр. Разград

УСШ „Руси Бухтев“ награждава всички отбори класирали се от първо до трето място в Общинските ученически игри с грамоти и купи, а от 4 до 8 място с грамоти и спортни пособия. В Зонален етап на ученическите игри по спортовете тенис на маса, бадминтон, шахмат, лека атлетика, баскетбол, волейбол и футбол участваха 15 отбора. На финали по спортовете баскетбол, бадминтон, тенис на маса и шахмат са класирани 4 отбора.

IV. Състезания, турнири, спортни празници и спортни предизвикателства.

На територията на Община Разград развиват дейността си 26 спортни организации. Водещи сред тях са спортните клубове по футбол, борба, лека атлетика, колоездене, стрелба с лък, баскетбол, бадминтон и шахмат. С бързи темпове се развиват спортовете: бокс, тенис на маса, тенис, волейбол, ориентиране, културизъм, карате - киокушин, вдигане на тежести и автомобилизъм /рали крос/.

В град Разград е изградена добра спортно-материална база, позволяваща развитието на традиционните за града спортове и спорт за всички.

1. Лекоатлетически крос „Освобождение“.

За деня на Разград - 28 януари, по улиците на града се дава старт на масов лекоатлетически крос „Освобождение“ за всички възрасти, който се провежда без прекъсване от 1965 година. В категорията деца, момчета и момичета, юноши и девойки до 18 години и младежи до 21 години са над 300 участници.

2. Великденски крос.

От три години се провежда Великденски крос, който няма състезателен характер. Участници в кроса са без ограничение на възрастта, това са семейства, младежи, ученици, студенти, както и гости на града, завърнали се в родния си град за празничните дни, които пробягват или преодоляват с различна интензивност разстояния по пешеходната зона в централната част. Над 150 участници, от които близо 90 са ученици и студенти.

3. Лекоатлетически крос „Златна есен“.

Провежда се в началото на месец ноември по алеите на Градския парк, участват над 150 ученици от разградските училища, разпределени в пет възрастови групи. За победителите във възрастовите групи се осигуряват медали и предметни награди.

4. Благотворителен турнир по футбол за деца.

Провежда се ежегодно през месец октомври в спортна зала на ОУ „Васил Левски“. Турнирът е по футбол на малки врати, като обхваща над 100 деца в 10 отбора от социални заведения на Северна България от Комплекс от центрове за настаняване от семеен тип за деца и младежи без увреждане, Помощни училища интернати, Възпитателни училища интернати и SOS – детски селища.

5. Волейболна лига за ученици.

Провежда се за Деня на Разград – 28 януари в спортна зала на ОУ „Васил Левски“, участват 14 училищни отбора, разпределени в три възрастови групи /девойки 7- 12 клас, юноши 7 – 10 клас, юноши 11 – 12 клас/.

6. Световен ден на ходенето

Спортното събитие се провежда в средата на месец октомври в Градския парк, където се маркират и обозначават три маршрута с различна дължина. Всеки участник може да преодолее, чрез ходене, един или повече маршрути по отделно, комбинирано или по етапно в зависимост от своето функционално състояние, самочувствие и желание за двигателна активност. Един от маршрутите е съобразен и с възможностите на хора с намалена двигателна активност. В началото и края на всеки маршрут са изградени пунктове, където специализирани лица измерват кръвно налягане и пулсова честота. Разиграва се томбола с предметни награди между по – вече от 250 участници.

7. Световен ден на предизвикателството.

Спортния празник се провежда в средата на месец май и се свързва с Деня на българския спорт 17 май. Открива се с кратка програма с индивидуални изпълнения и демонстрации на отличили се деца от национални музикални конкурси и от държавни спортни състезания. Участниците са над 350 от пет възрастови групи /8-11 години, 12 -14 години, 16 – 19 години, 20 – 35 години и над 35 години/. На всеки участник се дава личен регистрационен талон за участие в седем предизвикателства. След преодоляване на предизвикателствата със заверения талон се участва в томбола според събраните точки. Разиграват се над 100 предметни награди в т.ч. и два атрактивни велосипеда.

8. Спортен празник „Плувно лято“

Провежда се в началото на месец юли на басейн „Мимоза“, гр. Разград. Спортният празник е естествен завършек на обучителната работа на групите „Научи се да плуваш“. Празникът се открива с демонстрации по водно спасяване, оказване на първа долекарска помощ и демонстрации на упражнения за начално обучение. Участниците са над 100, които се включват в забавни игри във водата и състезания по дисциплините - свободен стил, бруст, гръб и смесена щафета.

9. Спортна надпревара по бадминтон и баскетбол „Обицуваме толерантно, играем честно“

Спортното събитие се провежда в средата на месец октомври в зала „Лудогорец“. Организатор е местната комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни към Община Разград със съдействието на УСШ „Руси Бухтев“. В надпреварата се включват над 220 участници от 3 до 11 клас, като всеки участник получава фланелка с девиза на проявата „Обицуваме толерантно, играем честно“, а първенците в отделните възрасти - медали, отборни купи и предметни награди.

Община Разград подпомага с финансови средства **спортните организации** за подготовка и участие на местни спортисти и отбори в първенствата от Държавния и Международния спортен календар на съответната Българска спортна федерация, както и за организиране и финасово обезпечаване на общински спортни прояви, състезания и спортни празници, спортни прояви за групите за здраве и за хора с намалена двигателна мобилност и в нерав-

ностойно социално положение. В Община Разград е изработена Наредба №25 за условията и реда за финансиране и подпомагане на спортните организации в община Разград, приета от Общински съвет Разград с Решение №55 по Протокол № 6/29.02.2016 година. С тази наредба се определят условията, реда и критериите за финансово подпомагане на спортните организации, както и реда за получаване на финансови средства за подпомагане дейността на спортните организации и реда на тяхното отчитане и доказване на целесъобразността на тяхното разходване. Средствата се осигуряват от бюджета на Община Разград в дейност спортни бази и спорт за всички. Пет процента от общата субсидия за подпомагане дейността на спортните организации се заделя за резерв, който се разходва с решение на ПК за младежта, спорта и туризма на Общински съвет, за парични награди на спортисти за постигнати високи постижения и резултати през годината в направление детско – юношески спорт.

✚ Едно от предизвикателствата пред младите хора е да опознаят националните, европейските и световни културни традиции и ценности. В това отношение голяма подкрепа им оказва **Регионална библиотека „Проф. Боян Пенев” в град Разград.**

Библиотеката е културна и демократична институция. Тя предоставя достъп до информация в книжни тела и в интернет-зали. Освен основната ѝ функция да събира, съхранява и предоставя нужната информация с граждани, тя развива и културна дейност. В тази насока са: представяне на изложби, презентации на различни книги, по повод бележити дати или календарни празници на българина, събития посветени на исторически дати. Библиотеката работи с различни групи от населението: от всички възрасти, занятие, пол и етноконфесионално самосъзнание. Работи още и с хора с увреждания и с уязвими групи население.

Приоритет на библиотеката в Разград е работата с младите хора, с деца от детските градини и ученици от основните и средните училища.

Нова инициатива на библиотеката е Мобилната библиотека, при която част от библиотечните специалисти, като екип отиват на място в класовете на училищата или детските заведения и провеждат уроци по история, етнография, фолклор или гражданско образование. Също така групи от детските градини и учебните заведения посещават Регионалната библиотека и Детския отдел към нея. Включват се в инициативите на библиотеката или провеждат съвместни мероприятия: библиотека с ДГ и библиотека с училища.

Регионалната библиотека прави съвместни инициативи и мероприятия с другите културни институции при работа с ученици, а това са: НПО, РИМ.Разград, ТД „Архиви” – Разград, НЧ „Развитие - 1869” и НЧ „Напредък 1901” и др.

Обхванати са почти всички детски градини в града и село Стражец, основните училища в града и професионалните гимназии.

Основни инициативи и мероприятия проведени през 2015 и 2016 година:

1. **„Читалня под небето”**- Забавно лятно четене, с доброволци от младежки екип „Лидер” – ученици от средни училища:

- „Прочети, сподели, играй”, „Разград – Европейски град”, „Игри без играчки”

2. **Ваканции с децата 2015:**

„Приказна ваканция”, по график, на теми: В чудния свят на книгите, Запознаване с творчеството на десетки автори, Рисуваме приказни герои, Конкурс за най-оригинална рисунка на седмицата; Организиране на изложба, Детска филмотека, Проекции на детски анимационни и игрални филми, Творим и се забавляваме, Творческа тематична работилница; Изработване на декори, карнавални маски, панна и др., Игри без играчки и други закачки; Забавни кръстословици, викторини, игри.

„Весела приказна ваканция” 2016:

3. Дейности с деца от детските градини и ученици от начален етап в училищата: четене на приказки от Георги Райчев; Творческа работилница „Арт Релакс; представяне творчеството на детски автори; изложби, викторини; срещи с децата и учениците; проекция на филми.

4. **Мобилна изява** на РБ „Проф.Боян Пенев” в средните училища - „Маратон на четенето” – четат ученици от всички ОУ в гр. Разград, по график; Пътуваща детска библиотека „Разкажи ми в рими”, с деца от ДГ – Разград; Един учебен час в библиотеката, с ученици от ОУ „Н. Икономов”; Мобилна библиотека – уроци по поезия с класове в основни училища, презентация „Пролетни народни обичаи : Благовещение”, инициатива на Регионалната библиотека в ОУ „Н. Вапцаров”

5. **Национални инициативи:**

Национална библиотечна седмица „Библиотеката – място за всеки”:

Дни на отворените врати – безплатна регистрация и без глоби;
Библиотекар за един ден, с ученици по график;
Екскурзии в библиотеката – уроци по разпространение на библиотечно-библиографски знания и промотиране на традиционни и е-ресурси и услуги.
„Любими приказни герои”- изложба на детски рисунки от всички детски градини;
„Книгата – вечният огън” – Начало на 11-я Маратон на четенето;
Походът на книгите. Маратон на четенето 2016;
Маратон на четенето – ученици от ОУ в града и ЦСРИ „Емилиян” четат любими произведения;
Среща на деца-творци от Разград с местни автори; Посещения на деца-ученици от Ресурсен център и ЦСРИ „Емилиян”;
Бъдещи първокласници от ДГ „Зорница” на гости в ДО на библиотеката;
„За животните, с любов”: Презентация и представяне на книги по темата: „Да почетем на четириног приятел”, с ученици от ОУ ”Отец Паисий”.
„Чети с мен, доведи приятел”, Национална инициатива под патронажа на президента Росен Плевнелиев;
Забавно лятно четене - 2016
„Читалня под небето” – откриване: „Виртуална стая на приказките”;
„Читалня под небето” – закриване: „Благотворителен панаир”.

6. Гостуват автори и деца – деца от Ресурсен център – с. Самуил, ученици от училища, писатели, поети

7. „Традиции, екология, творчество” – изложба на детски рисунки от средни и основни училища, посветени на Деня на Земята.
„Букварите” – откриване на изложба, предоставена от Национален литературен музей, посетена от над 250 ученици от основните училища.

8. „Екскурзия в Библиотеката” - с деца от ДГ „Пролет”- Стражец; „Да се запознаем с книжките” с деца от ДГ „Славейче”; Първокласници от ОУ ”Н.Й.Вапцаров” на гости в библиотеката; Център за настаняване от семеен тип за деца.

9. Срещи на деца-творци от различни училища;
„Пролет е дошла” - детска работилница – деца от различни детски градини;
„Пролет люлчица люлее”-среща с деца от ЦДГ ”Зорница”;
130 г. от рождението на Хю Лофтинг – среща с ученици от II класове на ОУ.

10. Проектни дейности:
Срещи с доброволци, подкрепящи кампанията „Моят живот е в твоите ръце!”, с презентация по темата от Младежки екип „Лидер”
Флашмоб: „Моят живот е в твоите ръце!”- социална кампания по проект „Мрежа на Европейски Младежки Антени „Европа 2020” - ЕИЦ-В.Търново и РБ „Проф. Боян Пенев”, с участието на ученици от Младежки екип ”Лидер” и доброволци от разградски училища.
Проект „Мениджър за един ден” – съвместно с ПМГ ”Акад.Н.Обрешков”„Дни на Европа”, с ЕИЦ-В. Търново.
Еврокръжоци, Изложба на детски рисунки на тема "Моята Европа"; Рамка за снимки с Европейското знаме; Рисуване на лицата на децата с Европейското знаме; Да оцветим заедно Европейското знаме на Разград ; Музикална програма; Информационен стенд на ЕИЦ "Европа Директно" - Велико Търново, Кампания „Европейско късметче”- съдържащо информация за правата на европейските граждани и полезни сайтове, Международен ден на момичето, с Европейски информационен център-Европа Директно, Велико Търново с ученици от гимназиите, Europe Code Week – Европейска седмица на програмирането, открити безплатни уроци в библиотеката: за деца 1-5 клас – „Игра на кодове”- забавно програмиране; „Роботчето Финч изпълнява команди”; за ученици след 8 клас – „Да програмираме заедно @ библиотеката” – начални сведения за цифровата техника и програмиране за начинаещи, „Виртуална среща с Валери Петров”, открит урок с ученици от 4 клас,ОУ”Н.Й.Вапцаров”, „Игра на кодове – Роботчето Финч изпълнява команди”- открити безплатни уроци по забавно програмиране, с ученици от 3 клас на ОУ „Васил Левски”

11. Уроци по български фолклор съвместно с НЧ ”Напредък 1901” за представяне на народни инструменти и оркестър за народна музика с демонстрация пред ученици от ОУ”Отец Паисий” и ученици от ОУ ”Васил Левски”; учебни часове в библиотеката – с ученици от ОУ „Н. Икономов”, ОУ „Васил Левски”, ОУ „Отец Паисий”, ОУ „Н. Вапцаров” и СОУ „Христо Ботев”.

Уроци по история на теми: „Освобождението на Разград” с РИМ и учаци от средните училища, „Ден на Разград” – беседа с ученици от ОУ, с РИМ, „Априлското въстание в историческата съдба на българския народ” – среща с проф.д.и.н. Иван Стоянов, ВТУ ”Св.Св. Кирил и Методий” – среща с ученици от 11 и 12 класове на ГПЧЕ и ПМГ, Представяне на сборника на Ангел Тотев Ковачев (Ангел Тодоров). Ботев четник”, Книга втора – с ученици от ОУ „Васил Левски” и други основни училища, Мобилна библиотека - презентация „Съединение и Независимост”, инициатива на РБ „Проф. Боян Пенев” с ученици от среден курс на обучение

Часът на Земята: „Земяни”- презентация и поетично-музикална композиция, с ученици от ПМГ “Акад. Никола Обрешков”

12. **Гостуване в библиотеката с инициативи** – представяне на книги, витрина със стари пощенски картички от колекция ” Редки и ценни”, „Еко-работилница”, в ЦДГ ”Пролет”, с. Стражец, инициатива на РБ”Проф.Боян Пенев”, презентации, Пътуваща детска библиотека

13. **Съвместно с ТДА – Архиви – Разград:**

„28 януари-Ден на Разград”- витрина с телеграми, предоставени от ТДА с ученици от средни училища

14. **Съвместни с РИМ – Разград:**

„Денят на Разград”- среща-беседа с ученици от СОУ”Хр.Ботев”- 7 клас,съвместно с РИМ

„Освобождението на Разград” – урок по история, съвместно с РИМ и ТДА- 5,6,7 класове на ОУ”Н.Й.Вапцаров”

15. **Изложби:** „Моят роден град” -изложба на рисунки на деца от Клуб ”Приложно изкуство” към ЦУТНТ, Пътуваща изложба „Парцалени картини”- картини от плат и конци на унгарската приложничка Жужа Керестеш, със съдействието на Институт Балаши, Унгарски културен институт – посещение на класове от ГПЧЕ – Разград, Пътуваща изложба „Дунавски градски изгледи от началото на 20 век”, фотографии от румънските градове Олтеница и Кълъраш – с посещение над 200 ученици от начален и среден курс на разградските училища, Изложба- творби на Миклош Мажарофф, унгарски художник с български произход, с Унгарски културен институт – посещение на ученици от ПМГ и ОУ „Н. Вапцаров”, „Европа през един обектив” – изложба художествена фотография, с ЕИЦ „Европа Директно” – Велико Търново – посещение на ученици от начален курс

Към Община Разград функционира **Общински съвет по наркотични вещества и Превантивно-информационен център.**

Общинския съвет по наркотични вещества е държавно-делегирана дейност към Община Разград, съгласно Закона за контрол върху наркотичните вещества и прекурсорите.

ОБСНВ разработва, приема и координира общински програми за борба срещу разпространението, употребата и злоупотребата с наркотични вещества.и има своята роля и отговорност за изпълнението на Националната стратегия и плана за действие към нея на местно равнище. Обединява усилията на институциите и неправителствените организации, при разработване и прилагане на превантивни програми срещу употребата на наркотици.

Превантивно-информационният център (ПИЦ) събира, съхранява и анализира информация на общинско ниво, необходима за осъществяването, координирането и оценяването на програмите за борба срещу употребата и злоупотребата с наркотични вещества.

Дейността на ПИЦ е насочена към всички млади хора на територията на общината в училищна възраст. ПИЦ разработва програми за превенция на употребата на наркотични вещества;организира лекции,семинари и дискусии по тези теми с ученици, учители, родители, педагогически съветници и медицински специалисти от училищата; осъществява консултативна дейност с деца/младежи в риск и техните родители; провежда социологически проучвания; поддържа информационна система и база данни; изработва и издава информационни материали за проблемите, свързани с употребата на наркотични вещества – листовки, брошури, плакати и други; организира различни младежки инициативи с превантивна насоченост – конкурси, концерти, спектакли, спортни състезания; осъществява промоция на здравословен начин на живот.

Целта на Общинския съвет по наркотични вещества и Превантивно- информационния център към него е да насочат усилията си към осъществяване на превантивни дейности сред учащите се в Община Разград. Работата на ОБСНВ и ПИЦ е насочена към реализиране на образователни кампании и изработване на информационни материали, целящи разясняването на видовете психоактивни вещества, вредата и последиците от тяхната употреба.

Целта на тези кампании е не само да се повиши информираността на учениците за въздействието на наркотичните вещества, но и да се моделира тяхното здравословно поведение за в бъдеще.

През 2014 г.Община Разград прие Общинска програма за борба с наркотиците 2014-2018 г.с Решение № 578/27.05.2014 г. на Общински съвет Разград.

Програмата е в няколко направления:

I. Превенция и обучение- Целта е да се намали употребата на наркотици и свързаните с нея здравни и социални рискове и щети на индивида, семейството и обществото, както и рисковете фактори за нейното развитие, чрез прилагане на добри практики в обучителните и превантивни програми.

II. Информация и оценка – Да се осигури на институции, организации, медии и общността обективна, надеждна и сравнима информация по отношение на наркотиците, наркоманиите и техните последици.

III. Управление и координация-Осигуряване на ефективно управление и координация на местната политика по превенция на употребата на наркотични вещества, алкохол и тютюневи изделия в съответствие с политиката на Община Разград в областта на употребата и злоупотребата с психоактивни вещества.

Във връзка с реализиране на дейностите, заложи в програмата по график са обхванати учениците от 2 до 12 клас от училищата в Община Разград.

4. Състояние и предизвикателства пред допълнителната подкрепа за личностно развитие

Единствен за област Разград, в град Разград осъществява дейността си РЕСУРСЕН ЦЕНТЪР за подпомагане интегрираното обучение и възпитание на децата и учениците със специални образователни потребности (РЦ ПИОВДУСОП).

Забележка: Съгласно §21 от Преходните и Заключителни разпоредби на ЗПУО с влизането в сила на закона съществуващите РЦ ПИОВДУСОП се преобразуват със заповед на министъра на образованието и науката в регионални центрове за подкрепа на процеса на приобщаващото образование (РЦПППО) – дейности, свързани с организационно и/или методическо подпомагане, квалификацията на педагогическите специалисти и с провеждане на държавната политика за подкрепа на процеса на приобщаващото образование

РЦПППО – Разград оказва допълнителна подкрепа за личностно развитие на 85 (осемдесет и пет) деца и ученици със специални образователни потребности в община Разград. Тези деца и ученици се обучават в общообразователните детски градини и училища съвместно със своите връстници.

За допълнителната подкрепа на учениците в община Разград регионален център – Разград след направени заявки от директорите на съответните детски градини и училища е осигурил следните специалисти:

- 7 ресурсни учители;
- 3 психолози;
- 2 логопеди,

от които 1 психолог от Община Исперих и 1 психолог и 1 логопед от Община Кубрат.

Училища и детски градини, в които се обучават ученици със СОП, подпомагани от РЦПППО, гр.Разград на територията на община Разград.

Табл. 26

Община	Детска градина/ училище	Брой деца/ ученици	Брой деца/ ученици общо
Разград	гр. Разград СУ „Христо Ботев”	9	85
	гр. Разград ПТГ „Шандор Петъофи”	2	
	гр. Разград ПГ ХТБТ „Мария Кюри”	2	
	гр. Разград Спортно училище	3	
	гр. Разград ОУ „В. Левски”	3	
	гр. Разград ПГИ „Р. Шуман”	1	

гр. Разград ОУ „Отец Паисий”	18	
гр. Разград ПГССХВТ „Ангел Кънчев”	19	
гр. Разград ДГ № 11 „Детелина”	1	
гр. Разград ДГ № 4 „Митко Палаузов”	4	
гр. Разград ДГ „Славейче”	2	
с. Стражец ОУ „Елин Пелин”	3	
с. Дянково ОУ „Отец Паисий”	2	
с. Ясеновец ОУ „Св. Св. Кирил и Методий”	10	
с. Киченица ОУ „Кирил и Методий”	4	
с. Раковски ОУ „Г. Раковски”	2	

Видове учебни заведения, в които се осигурява ресурсно подпомагане от РЦПППО, Разград на територията на община Разград.

Табл. 27

Община	ДГ	НУ	ОУ	СУ	ПГ	ВУИ	Спортно училище	Общо учебни заведения
Разград	3	-	7	1	4	-	1	16

Справка за децата и учениците по групи и класове – на територията на община Разград.

Табл. 28

Община	I гр.	II гр.	III гр.	IV гр.	I кл.	II кл.	III кл.	IV кл.	V кл.	VI кл.	VII кл.	VIII кл.	IX кл.	X кл.	XI кл.	XII кл.	Общо
Разград	0	3	0	4	3	6	6	6	9	9	9	5	14	10	1	0	85

Справка за децата и учениците по видове увреждания – на територията на Община Разград.

Табл. 29

УМСТВЕНА ИЗОСТАНАЛОСТ			Обучителни трудности	Физически увреждания, ДЦП	хидроцефалия	СЕНЗОРНИ УВРЕЖДАНИЯ		Психични разстройства в детска и юношеската възраст	Генерализирано разстройство на развитието	Хиперкинетични разстройства	Нарушение на активността и вниманието	Епилепсия	Общо
ЛУИ	УУИ	ТУИ				Увреден слух	Нарушено зрение						
15	11	1	21	7	2	5	0	2	6	11	2	2	85

В две общински училища - ОУ „Н. Икономов”, гр. Разград и ОУ „Ив. С. Тургенев”, гр. Разград се оказва допълнителна подкрепа на деца с увреждания по проект „Включващо обучение”.

4.1. Подкрепа за личностно развитие, осъществявана в Центровете за подкрепа на личностното развитие. (Информация за всеки Център за под-

крепа на личностното развитие)

Център за подкрепа на личностното развитие – Център за ученическо техническо и научно творчество /ЦУТНТ/, гр. Разград

I. Състояние и предизвикателства пред общата подкрепа за личностно развитие.

- Формите на обща подкрепа в ЦПЛР-ЦУТНТ-Разград се осъществяват чрез провеждането на занятия в четири основни профила: хуманитарно-обществен, приложно-технически, природо-математически, екология и опазване на околната среда. Учениците участват в състезания, фестивали и конкурси на общинско, областно или национално равнище. Квалифицирани педагогически специалисти подпомагат както общообразователната подготовка на учениците, така и тяхното личностно развитие – интелектуално, морално, гражданско. През учебната 2015-2016 г. са формирани 32 постоянни групи с обхват 448 деца и ученици и 12 временни групи с обхват 230 ученици.

Състояние и предизвикателства пред допълнителната подкрепа за личностно развитие.

- Наличните форми на допълнителна подкрепа са:
 - осигуряване на квалифицирани специалисти за допълнителна подкрепа в област науки и технологии;
 - осигуряване на възможности за участие в различни национални и международни изяви – състезания, конкурси, олимпиади, фестивали, концерти, спектакли, изложби и други.

II. Кадрови ресурси и материална база

- Учители – пол, възраст, образование, квалификация, специалности, незаети щатове:
 - 3 жени и 2 мъже щатен персонал - на възраст от 45 до 65 г. с висше образование – всички педагогически специалисти, от които притежаващи II ПКС – 1; V ПКС – 2
 - Специалности: информационни технологии, математика, българска и френска филология, биология и химия, трудово обучение
 - 4 жени и 1 мъж на втори трудов договор – на възраст от 45 до 64 г. с висше образование - всички педагогически специалисти
 - Специалности: история и руска филология, инженерни науки, начална педагогика с чуждоезиково обучение
 - незаети щатни бройки не се допускат
 - Служители: те са жени на възраст от 53 до 65 г., от които със средно образование – 1, със средно специално образование – 2, с висше образование – 1
- Осъществяваните квалификационни дейности в Центъра са:
 - вътрешноквалификационна дейност за обмяна на опит между щатни специалисти и лектори, между старши учители и новопостъпили учители, между учители и специалисти от СНЦ „Настоятелство при ЦУТНТ“;
 - външни квалификационни форми: чрез НИОКСО и депатраменти за усъвършенстване на учители.
- Учебно-техническата и материалната база: се обновяват периодично, но със сравнително бавни темпове, отчитайки бързото развитие на технологичните процеси и потребности на учениците; за нуждите на клубовете са предоставени 12 стационарни и 2 преносими компютъра, 1 мултимедия проектор, 2 диктофона, 1 видеокамера.
- Състояние на сградния фонд:
 - Сградата се отоплява от ТЕЦ, не е обследвана, за да бъде включена в проект за енергийна ефективност.
 - Стаи, кабинети /бр./ – 7 кабинета и 2 зали:
компютърен кабинет с локална мрежа и достъп до интернет, работилница, кабинети по математика, биология, български език и литература; библиотека, зала за общи мероприятия и конферентна зала.

III. Финансиране

Финансирането на ЦПЛР – ЦУТНТ се извършва със средства от държавният бюджет, чрез бюджета на Община Разград, с преходен остатък от държавна дейност, средства от общински приходи, собствени приходи, дарения и спонсорство от физически и юридически лица.

Финансови средства получава и чрез работа по проекти, чрез дейността на СНЦ „Настоятелство при ЦУТНТ – Разград”.

Педагогическите услуги се предоставят на символична цена и заедно с получените суми от почасово ползване на помещения се внасят като такси по сметката на община Разград.

- Бюджет: 177 966 лв.
- Участие в програми за финансиране: през 2016 г. няма участие
- Даване на обекти под наем: не се отнася за ЦПЛР-ЦУТНТ
- Дарения: 450 лв.
- Възможности за реализиране на допълнителни приходи:
 - чрез организиране на благотворителни кампании в подкрепа на талантиливи ученици.

IV. Външни фактори

- Семейна среда и работа с родители:
Свободният избор за участие в школите и клубовете е продиктуван основно от потребности за личностна изява на учениците, от занимания в свободното от учене време, от подпомагане на учебния процес в училище – както за напреднали, така и за изоставащи. Работата с родителите се осъществява на различни нива и с различен обхват – най-често по тяхна инициатива. Педагогическите специалисти организират родителски срещи предимно при организиране на участия в национални и международни конкурси и форуми, когато търсят тяхното съдействие.
- Настоятелство:
Учредено през 2010 г., СНЦ „Настоятелство при ЦУТНТ“ оказва подкрепа в развитие на клубната дейност според възможностите на по-активните му членове.
- Връзки с неправителствени организации, читалища, спортни клубове:
Благотворителни инициативи с Федерация на жените и СНЦ «Бъдеще за Европа»; съдействие при обхващане на деца в риск от СНЦ „Жанета”, подкрепа на клубната дейност от Асоциация за световно партньорство, НЧ „Слънчев лъч“-с.Осторвче и НЧ „Напредък“-гр.Разград“.
- Взаимодействие с институциите:
ЦПЛР-ЦУТНТ реализира много успешно сътрудничество с училищата и детските градини в град Разград.
Сътрудничество с ОБКБППМН, Центъра за настаняване от семеен тип и Отдела за закрила на детето при обхващане на ученици в постоянните и във временните ваканционни групи. Превенция на употребата на наркотични вещества със съдействие на ПИЦ. Реализация на съвместни проекти и програми със съдействие на дирекции „Програми и околна среда“ и „Култура и туризъм“ в община Разград, РЗИ и Центъра за кариерно ориентиране.

V. Извършвани дейности

1. През учебната 2015-2016 година са формирани 32 постоянни групи за работа по интереси в следните профили:

1.1. Природоматематически – обхваща 76 ученици в школи „Математика“ и „Биология“;

1.2. Екология и опазване на околната среда – обхваща 75 ученици в клубове „Екология“, „Здравословен начин на живот“, „Природа и фантазия“, кръжок „Скаути“, школа „Айкидо – здраве“;

1.3. Приложно-технически – обхваща 83 ученици в клубове „Приложно изкуство“, „Компютърен свят“, „Мултимедии“, школа „Авиомоделизъм“, кръжоци „Майстор Сръчко“;

1.4. Хуманитарно-обществен – обхваща 214 ученици в школи „Български език и литература“, „Английски език“, клубове „Репортери“, „Радиорепорте-

ри“, „Европейски мост“, „Сладкодумци“, литературен клуб „Слово“, кръжоци „Руски език“.

2. В годишния план за дейността на ЦПЛР-ЦУТНТ-Разград се реализират масови образователно - възпитателни инициативи, чрез които се създават условия за изиявяване на учениците от постоянните групи и се разширява обхватът на дейностите с ученици от община Разград:

- ✓ Организиране на Национален ученически журналистически конкурс „Григор Попов“, включен в Националния календар за извънучилищни дейности на МОН.
- ✓ Организиране на областни фотоконкурси „Небето над Разград“ и „Живата природа“ с откриване на фотоизложби.
- ✓ Провеждане на общински конкурс за приложно изкуство „Коледни фантазии“. Общински театрален празник „По Коледа стават чудеса“ с откриване на изложба с наградени творби от конкурса.
- ✓ Провеждане на инициативи, свързани със здравословното хранене, безопасността на децата и младите хора: Ден на водата, Ден на Земята, кампании «Спри, детето запази!», «Интернет – полезен, интернет – опасен», Зелена седмица в Природонаучен музей при ЦПЛР-ЦУТНТ-Разград.
- ✓ Провеждане на регионално състезание „Водата е живот“ и Екологичен форум „Земята – наш дом“.
- ✓ Утвърждаване на система за модулно обучение и създаване на крайни продукти в школи по моделизми, приложна фотография и мултимедии; организиране на изложби и демонстрации в Майски дни на науката и техниката.
- ✓ Организиране на творчески литературни срещи и четения, тематични срещи и дискусии с творци.
- ✓ Провеждане на младежко радиопредаване в Общинско радио - Разград и издаване на електронен ученически вестник.
- ✓ Участия в конкурси, състезания, конференции на общинско, областно, национално и международно ниво.
- ✓ Организиране и участие в благотворителни дейности преди големите християнски празници Рождество Христово и Великден.
- ✓ Практическа работа с учениците, свързана с проблемите на околната среда – реализация на общинска програма за свободното време и обезпечаване на екологично възпитание на подрастващите «Еко лято».
- ✓ Формиране на временни ваканционни групи с реализиране на ваканционни програми според интересите и потребностите на децата и учениците, които се включват в Лятната ваканционна програма на МОН.

Център за подкрепа на личностното развитие – Център за работа с деца /ЦРД/, гр. Разград

I. Състояние и предизвикателства пред общата подкрепа за личностно развитие.

Общата подкрепа за личностно развитие в ЦРД включва:

.Занимания по интереси за развитие на интересите, способностите и компетенциите на децата и учениците в областта на изкуствата и изяви по интереси като се предлагат следните педагогически форми:

1.Музикално изкуство:

- Школа пиано – 2 гр.
- Школа китара – 1 гр.
- Клас по поп пеене – 1 гр.
- Клас естрадно пеене – 1 гр.
- Солфеж – 5 групи
- Младежки духов оркестър – 2 групи

- Вокално инструментална група „Соловейшън” – 1 група

2. Изобразително и приложно изкуство:

- Школа изобразително изкуство – 1 гр.
- Школа по приложно изкуство – 1 гр.

3. Танцово изкуство:

- Детска танцова школа „Капчици” – 3 гр.
- Детска танцова школа „Хорце” – 10 гр.
- Танцова школа „Феникс” – 3 гр.
- Градски мажоретен състав – 6 гр.
- Модерен балет „Арабеа” – 2 гр.

4. Компютърно обучение:

- Детска компютърна школа – 7 гр.

5. Езиково обучение:

- Школа по английски език - 5 гр.

6. Клубни форми:

/временни групи през ваканцията/

- Клуб „Абритус – мистика и реалност”-1 гр.
- Клуб „Компютърна школа” – 1 гр.
- Лятна музикална академия – 1 гр.

7. Педагогическа подкрепа, включително дейности за превенция на насилието и преодоляване на проблемно поведение.

8. Поощряване с морални и материални награди на децата и учениците за високи постижения в областта на изкуствата, както и за изключителен собствен принос към развитието на ЦПЛР-ЦРД.

Състояние и предизвикателства пред допълнителната подкрепа за личностно развитие.

- Наличните форми на допълнителна подкрепа в Центъра включват осигуряване на възможности за работа с дете или ученик с изяви дарби по конкретен случай и за допълнителна индивидуална работа за развитие и надграждане на изявените дарби. Допълнителната подкрепа се предоставя на деца и ученици с трайни способности и постижения в областта на изкуството, класирани на първите три места на общински, национални и международни изяви с конкретен характер през предходната година.

II. Кадрови ресурси и материална база

- Учители – пол, възраст, образование, квалификация, специалности, незаети щатове;
 - педагогически персонал – 7.5
 - условна численост 1.2 /5 лектора/
 - средна възраст на учителите – 46 години
 - образование : щатен педагогически персонал с висше образование - 6.5 , един със средно образование.
- IV ПКС – 1
- V – ПКС - 2
- Служители;
 - Непедагогически персонал – 3
 - Образование – средно-специално
 - Възраст – средна възраст 57 години

- Квалификационни дейности;
- Учебно-техническа и материална база;
ЦПЛР-ЦРД се помещава в две бази – подблокови помещения на ул. „Марица” № 7 и на ул. „Грънчарска” № 5
- Състояние на сградния фонд;
Помещенията са недостатъчни и не напълно пригодени за дейността на звеното. Кабинетите и залите на ул. „Грънчарска” № 5 са със стара метална дограма. Няма достатъчно голяма зала за танци , което налага изнасяне на репетиции в салоните на училища.
- Стаи, кабинети – бр.;
 - 7 учебни кабинета и 3 зали
 - 3 административни кабинета
- Учебно-технически средства
 - компютри – 19 бр.
 - принтери – 5 бр.
 - скенери – 2 бр.
 - телевизори – 2 бр.
 - музикални уредби /озвучителни системи/ - 3 бр., микрофони – 5 бр., духови музикални инструменти – 24 бр.
 - видеокамера - 1 бр.
 - синтезатори – 3 бр.
 - пиана – 6 бр.

III. Финансиране

- Начин на финансиране;
Финансирането на ЦПЛР – ЦРД се извършва със средства от държавният бюджет, чрез бюджета на Община Разград, с преходен остатък от държавна дейност, средства от общински приходи, собствени приходи, дарения и спонсорство от физически и юридически лица.
- Бюджет;
 - Държавни дейности - 101.908 лв.
 - Общинска дейност – 77 590 лв.
- Участие в програми за финансиране;
 - До сега извънучилищните звена са били изключвани от национални програми на МОН
- Даване на обекти под наем;
 - не
- Дарения;
 - не
- Възможности за реализиране на допълнителни приходи.
 - чрез СНЦ „Настоятелство към ЦРД” - всяка година настоятелството реализира между 5 000 и 7 000 хиляди лева допълнителни средства, с които подпомага дейността на звеното

IV. Външни фактори

- Семейна среда и работа с родители:

- Изградени родителски активи към всяка педагогическа форма. Задължителни родителски срещи /поне два пъти през учебната година/. Показване на резултатите от труда на деца чрез концерти, продукции,, изложби и др.
- Настоятелство:
- Регистрирано настоятелство от 1999 година – СНЦ „Настоятелство към ЦРД”
- Връзки с неправителствени организации, читалища, спортни клубове:
ЦПЛР-ЦРД си партнира с училищата, детските градини, неправителствени организации, читалища и др. културни институции, община Разград, РУО, ОД на МВР, ПФК „Лудогорец”.
- Взаимодействие с институциите.
- отлично взаимодействие

V. Извършвани дейности

- областен конкурс за авторска песен „Живот без дрога”, съвместно с община Разград, РУО, ОД на МВР, Музикална школа, Общински културен център.
- рисунка на асфалт съвместно с ПФК „Лудогорец” по повод 1 юни – Международен ден на детето.
- Участие в Есенен панаир с концерт на съставите на ЦПЛР-ЦРД
- Участие на съставите в запалването на градската елха.
- 9 май – Ден на Европа
- Участие на съставите на ЦПЛР-ЦРД в патронните празници на общинските училища както и в благотворителни концерти.
- Участие на съставите на ЦПЛР-ЦРД в Дните на Европа в Разград.
- Рисунка на асфалт в рамките на Панаира на киселото мляко и фестивал на народните занаяти, както и участие на Градски мажоретен състав и Младежки духов оркестър по време на събитието.

Център за подкрепа на личностното развитие – Ученическа спортна школа «Руси Бухтев», гр. Разград

I. Център за подкрепа и личностно развитие - Ученическа спортна школа, е институция в системата на предучилищното и училищното образование по смисъла на чл. 49, ал. 1, т.1 от ЗПУО за развитие на интересите, способностите, компетентностите и изявата на децата в областта на спорта. ЦПЛР-УСШ «Р. Бухтев» осъществява общинската политика за осигуряване на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците от предучилищна и училищна възраст, в община Разград, като организира и провежда дейности за развитие на интересите, способностите и изявата им през свободното време. Подкрепата за личностно развитие включва:

- = Занимания по интереси;
- = Кариерно ориентиране на учениците;
- = Дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение;
- = Педагогическа подкрепа;
- = Подкрепа на деца с изяви таланти.

Описание на наличните форми на обща подкрепа

- = Баскетбол – обучават се 75 школьники, разделени в 5 групи
- = Волейбол – обучават се 30 школьники, разделени в 2 групи
- = Бадминтон – обучават се 60 школьники, разделени в 5 групи

- = Лека атлетика – обучават се 60 школьника разделени в 5 групи
- = Тенис на маса– обучават се 60 школници, разделени в 5 групи
- = Тенис на корт – обучават се 24 школници, разделени в 2 групи
- = Шахмат – обучават се 60 школници, разделени в 5 групи
- = Ориентиране – обучават се 60 школници, разделени в 5 групи
- = Колоездене – обучават се 60 школници, разделени в 5 групи
- = Стрелба с лък – обучават се 60 школници, разделени в 5 групи
- = Плуване – обучават се 24 школници, разделени в 2 групи

II. Кадрови ресурси и материална база

1. Учители

- = Учител -баскетбол- мъж, 54 г.,магистър,треньор по баскетбол
- = Учител –волейбол –мъж, 29 г.,бакалавър,треньор по колоездене
- = Учител –бадминтон-мъж,24 г.,бакалавър,учител по физическо възпитание и спорт
- = Учител –лека атлетика-мъж,53 г.,магистър,треньор по лека атлетика
- = Учител –тенис на маса-мъж,43 г.,бакалавър, треньор по тенис на маса
- = Учител – тенис на корт –мъж,54 г.,магистър, треньор по футбол
- = Учител – шахмат – мъж, 54 г.,магистър, треньор по шахмат
- = Учител – ориентиране- жена, 47 г.,магистър, треньор по ориентиране
- = Учител- колоездене- мъж, 27 г.,бакалавър, треньор по колоездене
- = Учител – стрелба с лък- мъж,30 г., бакалавър, треньор по стрелба с лък
- = Учител – плуване –жена, 66 г., магистър, треньор по плуване

2. Служители :

- = ЗАС- жена, 51 г., средно
- =Огняр- мъж, 62 г.,средно
- =Счетоводител –жена,66 г.,средно
- =Хигиенист – жена,31 г., средно

3. Квалификационни дейности – в ЦПЛР – УСШ «Р. Бухтев» работят четирима учители с II-ра ПКС, един с III-та ПКС и един с V-та ПКС

4. Учебно техническа и материална база – ЦПЛР-УСШ «Р. Бухтев» стопанисва спортна зала «Лудогорец», като в нея са обособени зали по:

- = зала тенис на маса
- = зала шахмат
- = фитнес зала

Състоянието на материално техническата база е добро.

III. Финансиране

Финансирането на ЦПЛР – УСШ «Р. Бухтев» се извършва със средства от държавният бюджет, чрез бюджета на Община Разград,с преходен остатък от държавна дейност, средства от общински приходи, собствени приходи, дарения и спонсорство от физически и юридически лица.

1. ЦПЛР – УСШ „Р. Бухтев” не отдава обекти под наем

IV. Външни фактори

Към ЦПЛР-УСШ «Р. Бухтев» няма изградено настоятелство.

ЦПЛР-УСШ «Р. Бухтев» работи в тясна връзка и взаимодействие със спортните клубове и неправителствените организации. Тя се изразява в организиране на различни по вид и по мащаб спортни изяви.

Център за подкрепа на личностното развитие – МУЦ-ТПО, гр. Разград

I. ЦПЛР – МУЦ – ТПО, гр.Разград е институция в системата на предучилищното и училищно образование по смисъла на чл.49, ал.1, т.1 от ЗПУО за развитие на интересите, способностите, компетентностите и изявите в областта на технологиите. Дейността на ЦПЛР-МУЦ-ТПО, гр. Разград не дублира, а надгражда училищните форми по съдържание. Осъществява се от правоспособни ръководители, като организацията на дейността е съобразена със свободното време на учениците, с възрастовите им способности и с наличната материална база.

Брой ученици с изяви дарби:

1. Брой ученици със изяви дарби, класирани в Национални и Международни конкурси, олимпиади и състезания:

За 2015/2016г. от ЦПЛР-МУЦ-ТПО, гр. Разград - 6 ученици с изяви дарби са участвали в XXX национална олимпиада по Техническо чертане – първа група - ученици от възрастова група 7. – 8. клас на ОУ”В. Левски”, ОУ”Н. Й. Вапцаров”, ОУ”Н. Икономов”, ПМГ”Н. Обрешков”, ГПЧЕ и 4 ученици от втора възрастова група на ПМГ и ГПЧЕ.

- Участие в Национален конкурс от календара на МОН „Лазарка мома гиздава” – 5 ученици от 5клас на ОУ”Н. Й. Вапцаров” с първа награда и 3 деца от 5клас на ОУ”Н. Икономов” учасваха в конкурса „Моите детски мечти” в НДД – София и спечелиха колективната награда на конкурса, който също е от програмата на МОН.

- Участие в общински и областни кръгове на: олимпиади по Техническо чертане , в състезание „Млад кулинар”.

Състояние и предизвикателства предобщата подкрепа за личностно развитие.

- През учебната 2016/2017 г. са формирани 3 постоянни и 3 временни групи по интереси в областта на технологиите.

- Школа по народни занаяти – обхванати 13 бр. ученици.

- Школа по проектиране и конструиране „Техническо чертане” – 13 бр. ученици.

- Школа „Млад кулинар” – 13 бр. ученици.

Както и три временни групи с деца подготвяни и участващи в състезания и олимпиади.

II. Кадрови ресурси и материална база.

Сградният фонд на ЦПЛР-МУЦ-ТПО е на много добро ниво - кабинети и работилници - два кабинета по „Кулинарство” с пълно оборудване, два кабинета по „Техническо чертане”, кабинет по „Компютърни технологии и предприемачество”, кабинет по „Природата в дома”; работилници по занаяти: Металообработване, Дървообработване, Текстил, Електротехника и Стругарство.

Учители – 1 на трудов договор- мъж-54 г.,обр. ВПИ”Н.Рилски”-Благоевград-специалност – трудово обучение и вама на граждански договори – жени на 48 г. и 66 г., обр. ВХПИ-Пловдив и ВИМЕЕС – Русе.

Служителите в ЦПЛР-МУЦ-ТПО – Разград са 6 бр.

Всички учители са специалисти с необходимото за длъжността образование. С втора професионално-квалификационна степен е един, а двама са с 4 професионално-квалификационна степен.

III. Финансиране:

Финансирането на ЦПЛР-МУЦ-ТПО – Разград се извършва със средства от държавният бюджет, чрез бюджета на Община Разград, с преходен остатък от държавна дейност, средства от общински приходи, собствени приходи, дарения и спонсорство от физически и юридически лица.

Даренията се приемат от комисия по даренията с приемо-предавателен протокол и се завежда в регистрационна книга.

IV. Извършвани дейности:

Дейността на ЦПЛР-МУЦ-ТПО – Разград надгражда училищните форми. По съдържание развива интересите, способностите, компетенциите и изявите на децата в областта на технологиите.

Център за подкрепа за личностно развитие - Ученическо общежитие, гр.Разград

I. Кадрови ресурси и материална база

Назначен щатен педагогически персонал в общежитието за посочения период:

- 1 директор
- 13 възпитатели, от които 8 мъже и 5 жени.

Всички служители, заемащи длъжностите възпитател и старши възпитател притежават висше образование, като пет от тях са с придобита ПКС.

Педагогическия персонал притежава следните специалности: БЕЛ и руски език - седем, двама с физическо възпитание, един с история, един с география. Всички те притежават удостоверение за завършен курс за работа с компютри.

Назначен щатен непедагогически персонал:

- 2,5 бр. –помощно обслужващ персонал- счетоводител, домакин и касиер
- 11бр.-работници – портиери, чистач/хигиенисти, ел.техник, огняр, поддръжка на сграда. Няма незаети щатни бройки за периода.

През учебната 2015/2016година е проведено вътрешноквалификационно обучение на тема „Иновативни педагогически подходи”, семинари, лектории, тематични занятия и др.

Общежитието е ситуирано в 4 блока, като с решение на Общински съвет първите етажи от бл.”А” и бл. „Г” са предоставени за ползване съответно на общинско и областно управление на земеделието и др. общински структури. В приземният етаж на бл. „Г” се помещава РЦПППО по силата на договор между Община Разград и Министерството на образованието. 167 стаи са за постоянно обитаване, 11 са занимални, 2 - кухненски офиси, 3 помещения за помощния персонал, работилница, котелна зала в сутерена на бл.”А”, 6 санитарни помещения, три ПРУ, малки складове, с площ до 8 кв. М. Складът под бл.”В” се стопанисва от отдел „Образование” при общината. В занималните са обособени 2 компютърни кабинета, стоматологичен кабинет и др. Сградният фонд се нуждае от ремонт, тъй като от 1978г., когато е построена сградата, основен ремонт не е правен. Капиталови средства не са предоставяни след 1999г. Извършена е паспортизация на сградата, като условие за включването ѝ към общинските обекти в централната част на града с оглед на бъдещо саниране по програмата за енергийна ефективност.

II. Финансиране

Финансирането се определя по стандарти за делегираните от държавата дейности с натурални и стойностни показатели / Единен разходен стандарт/ и собствени приходи .

Бюджетът се разработва на база брой ученици по Admin към 01.Декември и стандарт за един ученик определен с РМС , който за 2015г. е 1453лв., а за 2016г. е 1540 лв. Общежитието получава на 100% средствата по ЕРС за ученик.

ЦПЛР- Ученическо общежитие, гр.Разград, участва в НП „Оптимизация на училищната мрежа”, модул ” Оптимизация на вътрешната структура на училищата и самостоятелните общежития”, мярка „Изплащане на обезщетения на персонала”. За периода са финансирани по програмата на 100% обезщетения на 2 лица от педагогически и 1 от непедагогически персонал.

ЦПЛР-Ученическо общежитие, гр.Разград, предвид статута си, не дава обекти под наем и няма приходи от дарения.

Реализират се собствени приходи само по разписаното в Наредба 14 на Община Разград, за нощувки на лица, ангажирани с мероприятия на общината, свързани с образователни или културни инициативи и ползване на зали за дейности с деца.

III. Външни фактори

Наше проучване от м. IX показва, че 65% от настанените в общежитието са деца от проблемни семейства, което определя голяма част от акцентите в работата по гражданско образование и за педагогическа подкрепа, за здравна култура и др. Създадено е родителско представителство, регистрирано в съда през 2005г., като УН . С негово съдействие се решават задачи, свързани с базата и дейността на общежитието.

Общежитието осъществява контакти с ДПС към РПУ, МКБППМН, с Агенция за закрила на детето, със сдружения, с медиаторите на ромската общност, със спортен клуб „Лютфи Ахмедов”, ПФК „Лудогорец 1945”, гр. Разград, с РУО, гр. Разград , с отдел „Образование”, както и с другите институции в системата на средното образование на територията на община Разград.

4.2. Социални услуги в подкрепа на личностното развитие на учениците и децата

Към настоящия момент на територията на община Разград функционират 8 социални услуги за деца и младежи, извършващи дейности, които се съдържат в чл. 49, ал. 1, т. 3, 5 и 6 от ЗПУО, както следва:

Дневен център за деца с увреждания е ситуиран в бившата сградата на ДМСГД Разград.

Социалните услуги ще гарантират цялостно обслужване на децата през деня, свързани с предоставяне на храна и транспорт, задоволяване на ежедневните, здравни, образователни и рехабилитационни потребности.

Целева група - деца от 0 до 18 годишна възраст с увреждания, отглеждани в семейна среда, нуждаещи се от комплексна корекционно-възпитателна работа, рехабилитация, социализация, психологическо консултиране на деца и семейства, арт-терапия и други дейности целящи развитие на умения за самостоятелност и социална интеграция на децата, както и консултиране на родителите.

Дейности:

- диагностика на соматично, психично, неврологично, интелектуално и речево развитие на децата;
- изготвяне на индивидуална програма за комплексна медицинска и психопедагогическа рехабилитация;
- изготвяне на програма за работа в домашни условия;
- логопедични занимани;
- индивидуална и групов психотерапия;
- рехабилитационни процедури;
- обучение на родители за провеждане на рехабилитация в домашни условия за подпомагане на терапията;
- консултиране на родители на деца със специални нужди.

Капацитет: 30 места.

Цели: Максимално подобряване и възстановяване на децата със специални потребности, обучение на родителите.

Мисия: Улесняване социализацията и адаптацията на деца със специални потребности.

Услуги и дейности: Консултиране, дневна грижа, рехабилитация, терапия, информиране и обучение, групов и индивидуална работа, логопедични занимания, индивидуална психотерапия, възпитание в дейности от ежедневиия живот, психопедагогическа рехабилитация.

Брой потребители настанени към момента: 21.

Комплекс от центрове за настаняване на деца/младежи с увреждания (КЦНДМУ) гр. Разград, който включва:

- **Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания №1 (ЦНСТ) гр. Разград с капацитет 14 места.**
- **Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания №2 (ЦНСТ) гр. Разград, с капацитет 14 места.**

Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания гр. Разград е социална услуга от резидентен тип, която предоставя жизнена среда за пълноценното израстване и развитие на деца и младежи с увреждания, лишени от родителска грижа, за които към момента на настаняване в него са изчерпани възможностите за връщане в биологичното семейство, настаняване при близки и роднини или приемно семейство.

Капацитет: 2x14 места

Целеви групи:

- Деца до 18-годишна възраст, за които до момента на настаняването им в ЦНСТДМУ няма възможност да бъдат отглеждани в биологичното им семейство, в семейството на близки и роднини или в приемно семейство;
- Лица от 18 до 29-годишна възраст (младежи), за които не е възможно да бъдат подкрепени в семейството или да водят самостоятелен начин на живот.

Основна цел: предоставяне на сигурна и защитена среда за децата/младежите, чрез индивидуализирана грижа и подкрепа, в условия близки до семейната среда, осигуряващи по-добро качество на живот и възможности за пълноценно развитие и социално включване.

Основната дейност на Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания е съобразена с изпълнение на критериите и стандартите за социални услуги за деца, Закона за закрила на детето, Закона за социално подпомагане и правилниците за тяхното прилагане. Дейността е насочена към пълноценно физическо, емоционално и познавателно развитие и социално включване на всяко дете в естествената за него среда.

Задачи:

- Да се задоволят основните жизнени потребности на децата/младежите от подслон, храна, сигурност, развитие и да се осигурят условия за по-добро качество на живот;
- Да се осигури безопасна и сигурна среда за живеене, в която децата/младежите да израстват и развиват пълноценно своя потенциал и възможности;
- Да се осигури гарантиран достъп до специализирани здравни и социални услуги в общността и обучителни и образователни дейности;
- Да се осигурят възможности за информиране и включване на семейството в живота на детето/младежа, когато това би повлияло положително на неговото психофизиологично състояние и развитие;
- Да се гарантира планирането и индивидуализирането на грижите за всяко дете/младеж;
- Осигуряване на условия и подкрепа на всяко дете за придобиване на знания и развиване на умения и готовност за самостоятелен и независим живот;
- Създаване на условия за свободно изразяване на мнения и взимане на самостоятелно решение от децата, както и участие при обсъждането на въпроси, свързани с ежедневието и вътрешния ред.

Брой потребители настанени към момента: 26.

Комплекс от центрове за настаняване на деца/младежи без увреждания (КЦНДМ) гр. Разград, който включва:

Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи без увреждания № 1 и № 2 (ЦНСТ) гр. Разград, с капацитет 2x14 места. Услугата е разкрита през месец април 2010 г. ЦНСТ е комплекс от социални услуги, резидентен тип, които се предоставят в среда, близка до семейната.

Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи без увреждания (ЦНСТ) № 3 гр. Разград с капацитет 8 места; Услугата е разкрита през месец декември 2015 г. като държавно делегирана дейност.

Доставчик на услугата: Община Разград.

Финансиране: делегирана държавна дейност.

Целевата група: деца лишени от родителска грижа, за които към момента на настаняване в ЦНСТ са изчерпани възможностите за оставане и връщане в биологичното семейство, настаняване при близки и роднини или в приемно семейство или осиновяване.

Цели:

- Да осигури постоянна качествена и индивидуализирана грижа, която гарантира пълноценното физическо, емоционално и познавателно развитие, личностното съзряване и социалното включване на всяко дете в естествената за него среда;
- Да подкрепи реинтеграцията на настанените деца в биологичното семейство, тяхното осиновяване или настаняване в приемно семейство.

Услуги и дейности:

- Осигуряване на основни жизнени потребности;
- Грижи за здравето;
- Психологическа подкрепа;
- Образование;
- Умения за самостоятелен и независим живот, отдих и свободно време;
- Работа с родители и семейства.

В разкритите 3 ЦНСТ, с капацитет по 2x10 и 1x8 на деца се предоставят грижи в среда, близка до семейната за децата, за които към момента на настаняване са изчерпани възможностите за оставане или връщане в биологичното семейство, настаняване при близки и роднини, приемно семейство или осиновяване. Децата посещават най-близкото масово училище в града, участват пълноценно в живота на местната общност.

Брой потребители, настанени към момента: 24.

Център за социална рехабилитация и интеграция „Емилиян“ (ЦСРИ), гр. Разград.

Центърът е разкрит на 01.04.2004 г. – предоставя комплекс от социални услуги, свързани с извършване на рехабилитация, социално-правни консултации, образователно и професионално обучение и ориентиране, изготвяне и осъществяване на индивидуални програми за социално включване.

Доставчик на услугата: Община Разград.

Финансиране: делегирана държавна дейност.

Капацитет: 45 места.

Целева група: Деца и младежи от 4 до 30 годишна възраст с двигателни, комуникативни увреждания, умствена изостаналост, комбинирани увреждания, неврологични заболявания.

Цели:

- Създаване на възможности за пълноценен живот и социална интеграция в обществото на децата и младежите с увреждания и техните семейства;
- Промяна на отношението на обществото към децата със специални потребности, предоставяне на възможности за равни шансове и равнопоставеност на лицата с подобен проблем.

Мисия: предоставяне на децата и лицата с увреждания на възможност да бъдат отглеждани в семейна среда, да получават качествени специализирани грижи и помощ, както и да се интегрират в живота на общността.

Услуги и дейности:

- Консултиране;
- Дневна грижа;
- Рехабилитация;
- Ориентиране;
- Информиране и обучение;
- Групова работа;
- Обучение;
- Други: двигателна рехабилитация, логопедична рехабилитация, психологична подкрепа и консултиране, корекционно-възпитателна работа, трудотерапия, музикотерапия, арттерапия, начални компютърни умения, обучение в елементарни битови умения.

Брой потребители настанени към момента: 52.

Проект „Превенция на социалното изключване и намаляване на бедността сред децата в община Разград“

Договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ № BG05M9OP001-2.004-0061-C01 по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” 2014-2020.

На 01.07.2016 г. стартира изпълнението на дейностите по Проект BG05M9OP001-2.004-0061-C01 „Превенция на социалното изключване и намаляване на бедността сред децата“, реализиран от Община Разград съгласно сключен с Министерство на труда и социалната политика, чрез Главна дирекция "Европейски фондове, международни програми и проекти" договор за безвъзмездна финансова помощ по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” 2014-2020.

Проектът се финансира от Европейския социален фонд на Европейския съюз и от Държавния бюджет на Република България.

Общата цел на проекта е: Създаване на мрежа от устойчиви интегрирани услуги за ранно детско развитие в община Разград за превенция на социалното изключване и намаляване бедността сред децата и техните семейства.

Специфични цели:

- Предоставяне на подкрепа на децата от община Разград в ранна детска възраст и техните семейства.
- Укрепване на потенциала и ресурсите на семейството за стимулиране на развитието на децата от 0 до 7 г. в риск. Информирание и овластяване на родителите с цел повишаване на родителския им капацитет.
- Осигуряване на качествена оценка на нуждите и ресурсите на детето и семейството, и осигуряване на необходимия комплекс от подкрепящи дейности, чрез мрежи от специалисти в различни сфери.
- Предотвратяване на настаняването на децата в специализирани институции.
- Ограничаване на предаването на бедността между поколенията.

Основната целева група на проекта ще включва деца от 0 до 7 години в риск и техните семейства, както и деца с увреждания.

За постигане на целите на проекта са предвидени следните основни дейности:

1. Организация и управление на проекта. Мониторинг и контрол по предоставяне на услугите за ранно детско развитие.
2. Информирание и публичност.
3. Подбор и назначаване на персонал за управление и издръжка на услугите за ранно детско развитие. Подбор и назначаване на персонала, който ще предоставя услугите за ранно детско развитие. Управление и издръжка на услугите за ранно детско развитие.
4. Предоставяне на услугата "Ранна интервенция на уврежданията". - Услугата включва комплекс от специализирани услуги, насочени към подкрепа на бебета и малки деца с увреждания, както и техните семейства. Ориентирана е към укрепване на потенциала и ресурсите на семейството за стимулиране на развитието на детето с увреждане. Специализираните услуги се планират и реализират с активното участие на родителите на децата с увреждания съобразно техните заявени потребности, очаквания и ценности.
5. Предоставяне на психологическа подкрепа и консултация на бъдещи и настоящи родители за формиране и развитие на родителските умения, семейно консултиране и подкрепа, и индивидуална и групово работа с деца и родители, включително и с деца и родители, които не са от уязвими групи

с цел посещаване на детска градина.-

С предоставянето на услугите се цели повишаването на знанията и уменията на бъдещите родители, както във връзка с особеностите на раждането, така и във връзка с нуждите на новороденото и необходимата подходяща семейна среда за отглеждането на детето. На родителите ще бъде предоставена информация и консултации относно мрежата от услуги за подкрепа (социални, здравни, за заетост и др.) и тяхната роля за развитието на детето, както и за ролята на подкрепата на общността. Психологическа подкрепа и консултация на бъдещи и настоящи родители за формиране и развитие на родителските умения е насочена към бъдещи родители, родители на деца от 0 до 3 г., родители от уязвими групи, които не полагат адекватни грижи за децата си и ги излагат на риск. С предоставянето ѝ се цели да се повишат знанията и уменията на бъдещи родители във връзка с раждането и отглеждането на новороденото дете. Семейното консултиране и подкрепа се предлага с цел разширяване на възможностите за социално вграждане на рисковите групи, чрез развиване на социални умения – общуване, бюджетиране, търсене на работа и родителстване; улесняване на достъпа на уязвими групи хора до различни услуги и институции; повишаване на мотивацията сред високо рискови общности относно семейно планиране чрез предоставяне на информация за репродуктивно здраве, контрацептивни методи, полово-предавани болести; преодоляване на negliжирането и насилието над деца.

6. Подкрепа за осигуряване на здравна детска консултация и дейности по превенция на заболяванията. - Услугите насочени към подкрепа за осигуряване на здравна детска консултация и дейности по превенция на заболяванията ще бъдат достъпни за родители на новородени и на малки деца, които са уязвими, изолирани и/или не са регистрирани при общопрактикуващ лекар или не го посещават. На родителите ще бъдат предоставяни консултации за здравословното състояние на децата им. Специалистите ще предоставят услуги свързани с наблюдение на здравното, физическото и психомоторното развитие на бебетата и децата.

7. Допълнителна педагогическа подготовка за повишаване на училищната готовност на деца за равен старт в училище. - Целта на дейността е да се осигури възможности за равен старт на всяко дете, да се улесни достъпа и мотивацията на тези деца и техните родители за активното им включване в училищната среда и образователния процес.

Предоставянето на услугата "Допълнителна подготовка равен старт в училище" е свързана с провеждането на обучение през лятото на 6-7 годишни деца, които не са посещавали детска градина, за по-добро владение на български език и придобиване на умения и навици за работа в училищна среда, както и при необходимост и при заявка от страна на родителите, последващи през учебната година индивидуални и групови занимания с малките ученици и техните родители за стимулиране и мотивиране на включването им в процеса на учене.

8. Индивидуална педагогическа подкрепа за деца с увреждания. - Услугите са насочени към деца с увреждания за успешна интеграция в първи клас в масовото училище. Децата ще получат помощ за усвояване на знанията и уменията, необходими за първи клас. Услугата ще включва наблюдение на адаптирането на детето и неговото развитие през първата година в училище.

За подкрепа на деца с увреждания за успешна интеграция в първи клас в масовото училище ще бъде нает един специален педагог, който ще работи съвместно с родителите.

Очаквани резултати от настоящото проектно предложение.

- С реализирането на настоящият проект в Община Разград се създава и развива модел на интегрирани социални, здравни и образователни услуги, насочени към деца в риск и деца с увреждания на възраст от 0 до 7 години и техните семейства.
- Създават се условия за придобиване на знания и умения за равен старт в училище и преодоляване на социалното изключване и намаляване на бедността сред децата.
- Развиват се мобилни социални услуги в малките населени места на територията на община Разград.

Брой случаи, с които се работи към момента: 53, от които семейства - 18 и деца - 35.

4.3. Дейности на неправителствени организации, читалища, спортни клубове в подкрепа на личностното развитие на децата и учениците

Център за обществена подкрепа, гр. Разград

Центърът за обществена подкрепа, гр. Разград се помещава в сграда на ул. "България" № 4 в областния град /до Изчислителния център/. Кметът на Община Разград е доставчик на социалната услуга, която е делегирана от държавата дейност, като е предоставил управлението ѝ чрез конкурс на Сдружение „ЖАНЕТА“. В социалната услуга се работи с деца и техните семейства вече десет години.

В Центъра работят осем специалисти – четирима психолози, двама социални работници, един педагог и един социален педагог. Центърът за обществена подкрепа /ЦОП/ в Разград предлага комплекс от социални услуги за подкрепа на деца и семейства – консултиране – психологическо, педагогическо и социално, на подрастващи с поведенчески и емоционални проблеми и прояви, предотвратяване на изоставянето, превенция на насилието и отпадане от училище, подкрепа при извеждане на децата от институции и връщането им в семейна среда, консултиране и подкрепа на семейства в риск и при развод, оценяване, подкрепа при осиновяване.

Специалисти от Центъра работят интензивно с училищата на територията на Разградска община, като провеждат групови занятия с учениците на теми: „Агресия“, „Насилие“, „Толерантност“, „Екипност“, „Различни и еднакви“, „Ранни бракове“ и много други, съобразени със заявките и потребностите на учебните заведения.

През настоящата година календарна година специалисти от Центъра проведоха модулни обучения на деца от СОУ „Христо Ботев“, ОУ „Никола Икономов“, ПМГ „Акад. Никола Обрешков“, ПГИ „Робер Шуман“, на учениците от училищата в с. Ясеновец, с. Стражец и с. Осенец, на децата и младежите, настанени в ЦНСТДМ.

Акцент в работа на ЦОП е и работата с родители. По покана на училищното ръководство на ОУ „Никола Икономов“ Центърът участва в родителска среща на учениците от всички първи класове. Центърът по заявка може да работи и с децата, посещаващи центрове за личностно развитие в гр. Разград по предварително изготвен график и зададена тема.

Екипът на Център за обществена подкрепа към сдружение „ЖАНЕТА“ е ангажиран с изпълнението на програмата на ЦОП, гр. Разград и работи за гарантиране на устойчивост на предоставяните от него услуги, с което дава своя принос за повишаване на благосъстоянието на децата и семействата в Община Разград. Ежегодно сдружение „ЖАНЕТА“ организира дейности по управление и повишаване на качеството на предоставяните социални услуги в ЦОП.

През 2015 г. Центърът за обществена подкрепа, гр. Разград работи в направления: приемна грижа, подкрепа на деца – жертви на насилие и техните семейства, превенция на отклоняващото се поведение при децата и работа с деца с отклоняващо се поведение, социално-педагогическо или психологическо консултиране на деца с поведенчески проблеми и техните семейства, подкрепа и консултиране на семейства от общността във връзка с възникнали проблеми при отглеждане и възпитание на техните деца, повишаване информираността на населението за проблемите на децата и семействата, обучение и подготовка на кандидат-осиноводители за процеса на осиновяване, превенция на насилието и отпадане от училище, подкрепа при извеждане на децата от институции и връщането им в семейна среда, консултиране и подкрепа на семейства в риск и при развод.

Центърът разполага с подходящо обзавеждане и оборудвана материална база и транспорт, което дава възможност за мобилност и изнасяне на социалните услуги на терен – адреса на потребителите, учебни заведения, институции.

Дейности на читалищата в подкрепа на личностното развитие на децата и учениците

Народните читалища в Община Разград са традиционни, самоуправляващи се български културно - просветни сдружения, които изпълняват и държавни културно - просветни задачи, съгласно Закона за народните читалища и съгл. чл. 3 ал. (1) целите на народните читалища са да задоволяват потребностите на гражданите, свързани с:

1. развитие и обогатяване на културния живот, социалната и образователната дейност в населеното място, където осъществяват дейността си;

2. запазване на обичаите и традициите на българския народ;
3. разширяване на знанията на гражданите и приобщаването им към ценностите и постиженията на науката, изкуството и културата;
4. възпитаване и утвърждаване на националното самосъзнание;
5. осигуряване на достъп до информация.

Читалищата в Община Разград съхраняват традициите и културата в населените места, работят за развитие на талантите и любителското изкуство и със своята дейност се утвърждават като съвременни културно - информационни центрове. На много места, особено в малките селища, читалището е единствената културна, образователна и информационна организация.

Основните направления и приоритети в читалищната дейност са регламентирани и произтичат от Закона за народните читалища, общинската културна политика, осъществявана на основата на съществуващата нормативна уредба. Новият облик на читалищата се свързва със съчетаването на тяхната традиционност и териториална обособеност с модерността при използването на новите технологии и неограничения достъп до информация.

Все повече се налага новата визия на читалищата като център за свободно общуване, място за обсъждане на местни проблеми, вземане на консенсусни решения и мобилизиране на обществена подкрепа за тяхното разрешаване. Читалището е мястото, където широк кръг хора свободно общуват с различни изкуства и се занимават с творчество, реализират онази част от себе си, която е възможно поради обстоятелствата на живота да е останала в сянка, намират път за нейната изява. Ярка черта на тази институция е колективният стил на работа, включването на отделната личност в атмосфера на група единомишленици в културния живот. Предвид на техния уникален обществен престиж и географско разпространение, читалищата имат огромен потенциал да способстват за задоволяване на определени културни и образователни потребности.

През 2015 г. читалищната мрежа в Община Разград обхваща 25 читалища като е доказана тяхната роля за личностното развитие на децата и учениците. Във всички 25 читалища от общината се осъществяват дейности и форми, насочени към подрастващите. Насърчава се утвърждаването на духовните ценности, гражданското общество, образованието и физическата култура чрез споделяне на знания и провокиране на творческата и техническата креативност на децата и младежите. Голямо е значението на тази уникална институция за духовното, интелектуалното и физическото развитие на български деца и младежи, възпитаването им в дух на хуманизъм, съхраняване и обогатяване на общочовешките добродетели и уважението към човешката личност.

Основните направления, в които работят читалищните ръководства по отношение подкрепата за личностно развитие на децата и учениците са:

1. Библиотечно – информационна и образователна дейност

Читалищните библиотеки са обществени библиотеки и имат образователни, информационни и културни функции. Чрез извършването на библиотечна дейност и услуги се предоставя възможност за повишаване на грамотността на децата и учениците от община Разград, нивото на информация, образованието, културата и гражданското участие. Провокира се интереса към знание и творчество у децата чрез използване на традиционни практики и нови технологии. Основна мисия и приоритет в работата на читалищните библиотекари е възпитаване и стимулиране на интерес и култура у децата към четенето и книгите, като се разкриват възможностите на библиотеката посредством различни занимания, съобразени с възрастта, потребностите и времето на децата и учениците. Работата на библиотекарите с децата и учениците е насочена и към формиране на:

- Умения за търсене, оценка и подбор на информацията от традиционни и електронни източници;
- Социални компетенции – комуникативност и работа в екип;
- Компетенции за осъзнаване на ценностите – толерантност и уважение към различията, солидарност, морална оценка;
- Право на избор – да имат възможност да избират в какви занимания да се включват;
- Фантазия и креативност. Да не са пасивни зрители, а активни участници.

Всички читалища в Община Разград реализират различни видове дейности в това направление: организиране на литературни четения, творчески портрети, чествания на литературни годишнини, срещи с творци, поетични конкурси, рецитали, изложби, клубове по интереси, лятна работа с деца и др. и др., които създават читателски навици и насърчават удоволствието от четенето.

Всички читалища в Община Разград се включват ежегодно в национални инициативи, свързани с четенето - Национална кампания за насърчаване на

четенето „Походът на книгите”, Национална кампания „Четяща България”, Маратон на четенето, Седмица на детската книга, Национална библиотечна седмица и др. В организацията на събитията читалищата успешно си партнират с учебните заведения по места.

Развитието на информационните и комуникационни технологии въвеждат нови иновативни услуги в библиотеките, които ги превръщат в привлекателен център за децата и учениците. 7 читалищни библиотеки в община Разград са модернизирани по програма „Глобални библиотеки България”, с изградени информационни центрове, предоставящи иновативен пакет от услуги за посетителите, компютри и достъп до Интернет, онлайн информация, електронно съдържание от местно значение, обучения по компютърна и информационна грамотност. Въвеждането на компютърните услуги провокира интереса на децата към библиотеката. Организиран се курсове по компютърна грамотност за подрастващите, обучения, целящи формиране на презентационни умения, работа с интернет, търсене на информация и др. Библиотечно – информационните дейности, организирани в читалищата, съдействат за развитието на интелектуалните, умствени, творчески, креативни и познавателни способности у децата още от най-ранна възраст.

2. Художествено – творческа дейност. Развитие на любителско творчество. Клубно-кръжочна дейност. Дейности за съхраняване на нематериалното културно наследство, насочени към децата и младежите.

Читалищата са изконни носители на българския дух и култура през вековете. Усилията на читалищните ръководства са насочени в разкриване на форми на работа, даващи възможност за откриване и изява на творческите заложби у децата и младежите чрез участието им в читалищни формации - вокални групи, танцови състави, ансамбли, школи и др. Участниците в любителските художествени състави, идващи напълно доброволно, задоволяват определени свои потребности. Техните художествени изяви на сцената са важна част при формирането на културното пространство в обществото. Във всяко от читалищата в община Разград се учат и развиват своите заложби множество деца. Насърчаването и стимулирането на творческото многообразие на формите и индивидуалните изпълнители се осъществява чрез участия в конкурси, фестивали и др. културни събития. Особено внимание се отделя за подпомагане обучението и развитието на млади таланти.

Детските формации към читалищата са носители на множество награди от престижни културни събития у нас и в чужбина, но и в същото време допълват облика и успешно се вписват в културния живот на Община Разград.

Различните формации, школи, кръжоци и клубове не дават степен на образование, а само предоставят необходимите знания и умения.

Народните читалища съхраняват нематериалното културно наследство. Традициите, образованието, възпитанието и благотворителността са в основата на тяхната дейност в полза на обществото. Те откликват на нуждите на местното население, като приоритетно да работят със и за подрастващото поколение.

III. SWOT анализ

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
○ Благоприятна образователна структура на образованието ○ Разгърнатата училищна мрежа, гарантираща равномерен достъп до образование. ○ Разгърнатата мрежа от детски градини, осигуряваща възможност за пълен обхват на деца в предучилищна възраст ○ Наличие на действащ механизъм за финансиране на делегираните от държавата дейности и местни дейности приходи по бюджета. ○ Определен стандарт за издръжка на дете и ученик за финансиране на делегираните от държавата дейности	○ Недостатъчен човешки ресурс в детските градини и училищата за работа с деца със СОП – психолози, логопеди, слухово-речеви рехабилитатор, рехабилитатор за зрителни затруднения и други специалисти ○ Обучение в слети паралелки, затрудняващо обучението ○ Липса на ефективен механизъм за събиране на информация за учениците в чужбина ○ Липса на интерес и слаба мотивация у децата от етническите малцинства да посещават училище ○ Липса на млади педагогически кадри, резултат от непривлекател-

○ Прилагане на Системи за финансово управление и контрол ○ Разработена система от мерки за осигуряване на достъпа до образование – безплатен транспорт; безплатни учебници и учебни помагала за всички ученици от I до VII клас; безплатни закуски I-IV клас ○ Допълнителна работа в училищата с изоставащи и надарени ученици ○ Прилагане на иновативни методи на работа в училища и ДГ ○ Наличие на добра материална база на училищата – подобрени по проект за енергийна ефективност, спортни площадки и салони, специализирани кабинети, училищно оборудване, компютърни кабинети с ИТ технологии, софтуер и достъп до интернет ○ Медицинско обслужване на децата - изградени здравни кабинети в учебни и детски заведения ○ Създадени са условия за удовлетворяване интересите, желанията и потребностите за личностно израстване и реализация на децата и учениците в свободното от учене време, наличие на пет ЦПЛР. ○ Създадени разнообразни условия за изява и участия в конкурси, конференции, олимпиади, спектакли, състезания, празнични програми, изложби, открити занимания за всяко дете и ученик, участващо във формите на извънкласна дейност. ○ Създадена подкрепяща среда за децата и учениците със специални образователни потребности–ресурсен център и ресурсни учители, достъпна архитектурна среда ○ Наличие на условия за квалификации и вътрешни квалификации на специалистите, работещи в детските и учебни заведения, провеждане на открити практики, съвместни инициативи и партньорство между учебни и детски заведения ○ Въведена целодневна организация на обучение за ученици ○ Наличие на шест професионални гимназии и условия за професионално насочване на подрастващите ○ Мотивиране на директори, учители и ученици – награди за 24 май, награда „Директор на годината”, „Учител на годината” и „Отличник на випуск” ○ Стимулиране и насърчаване на деца с изявени дарби от община Разград чрез приети от Общински съвет Разград мерки ○ Ритуализация на символите в училищата и детските градини	ност на образователната професия ○ Недостиг на средства за поддръжка на училищни автобуси ○ Липса на възможности за участие на ЦПЛР в Национални програми на МОН - за проектно финансиране ○ Агресия и недостатъчни социални умения за общуване у децата и учениците ○ Неефективност на санкциите, предвидени в ЗПУО за родители, които не осигуряват присъствието на децата си в училище и ДГ.
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
○ Обучение на педагози, педагогически съветници за работа по	○ Нередовна посещаемост на учебни занятия - заплахата от отпадане на

проблемите на ученическата агресия и формиране на социални умения у подрастващите ○ Осигуряване на подходяща среда и условия за привличане на млади специалисти с висше образование и стимулиране на професионалната мотивация. ○ Повишаване на привлекателността и на качеството на учебния процес и на училищната среда, както и създаване на подходяща среда за подкрепа на личностното развитие на учениците. ○ Квалификация на учителите за работа с деца и ученици в риск от отпадане. ○ Подобряване качеството на професионалното образование и осигуряване на условия за по-ефективни връзки с бизнеса. ○ Включване на родителите в инициативите на училища и детски градини и подобряване на съвместни дейности с тях ○	учениците от училище ○ Миграция на семействата и обезлюдяване на региона ○ Демографски срив, намаляване броя на децата и учениците през годините ○ Опасност от закриване на учебни и детски заведения ○ Трудна събираемост на таксите в детските градини ○ Езикова бариера при деца от етносите, затрудняваща учебния процес ○ Засилване на диспропорциите в качеството на образованието между отделните училища /град-село/ ○ Намаляващ интерес към учителската професия и като резултат застаряващ педагогически състав. Недостатъчен брой на младите висококвалифицирани и мотивирани специалисти в училище
--	---

IV. Обобщение и изводи от анализа:

1. След влизането в сила на Закона за предучилищното и училищното образование и извършената оптимизация на училищната мрежа, системата за предучилищно и училищно образование в община Разград обхваща следните законодателно установени институции: 22 общински детски градини, 21 основни и средни училища, 5 общински центъра за подкрепа за личностно развитие, едно помощно училище и един Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование.

2. В Община Разград има изградена и добре функционираща система за предучилищно и училищно образование за обезпечаване на общата и допълнителната подкрепа за личностно развитие, която се осигурява в детските градини, в училищата и в центровете за подкрепа за личностно развитие.

3. От 8162 деца и ученици в детските градини, училищата, професионалните и профилираните гимназии на територията община Разград, по данни, предоставени от директорите им, са установени потребности от предоставяне на допълнителна подкрепа за личностно развитие за 12,16% от децата и учениците на територията на община Разград, както следва: със специални образователни потребности – 172, което е 2,1%, 175 с изявени дарби – 2,14%, 647 в риск от социално изключване – 7,92%.

4. В Община Разград съществуват условия за осъществяване на подкрепата за личностно развитие на децата и учениците от институциите в системата за предучилищно и училищно образование, съвместно с държавните и местните органи и структури и доставчиците на социални услуги.

5. Съществуващите центрове за подкрепа за личностно развитие трябва да отговорят на новите предизвикателства и да предложат нова визия за развитие пред традиционните образователни модели и традиционните форми на общуване. Ясно и категорично фокуса трябва да падне върху развитието на личността на детето и ученика, с неговата автономност и свобода на избор, право на личен стремеж към преуспяване и благоденствие, принадлежност, участие и отговорност към множество общности и групи едновременно.

6. Община Разград прилага цялостни политики за обезпечаване на дейностите за подкрепа на личностно развитие, чрез дофинансиране и общински образователни и младежки програми, програми за спорт, превенции, здраве и социални дейности.

7. Създадени са условия за сътрудничество, и отношения на загриженост между всички участници в процеса на образование, като са необходими процедури за повишаване на ефективността на комуникацията между тях.

8. Съществува необходимост от прилагане на активна политика за реализиране на проекти, финансирани със средства по оперативни програми на Структурните фондове, както и чрез други фондове и програми, за да се осигури допълнителен финансов ресурс и дългосрочно положително въздействие върху местната общност.

9. Организирането и осигуряването на дейностите за подкрепа на личностното развитие на територията на община Разград, е динамичен процес, който подлежи на оптимизиране в съответствие с разпоредбите на ЗПУО, с променящите се потребности на образователната система и налага координираност между всички участници в образователния процес и органи на управление на централно и местно ниво, с цел осигуряване на подходяща физическа, психологическа и социална среда за развиване на способностите и уменията на всяко дете и ученик.

V. Заключение

Осигуряването на подкрепа за личностно развитие на децата и учениците е приоритет в националната политика в областта на средното образование. Законът за предучилищното и училищното образование и Наредбата за приобщаващо образование са нормативните основания за организиране на образователната среда и нейните елементи чрез обединяване на ресурсите на всички държавни и местни органи и институции. Изградената система за подкрепа за личностното развитие на децата и учениците от община Разград доказва ползата от единните и целенасочени действия на цялата общност. Натрупаният опит – постиженията и проблемните аспекти, определя бъдещите стратегически цели и идеи за превантивни и корекционни дейности в областта на общата и допълнителната подкрепа. Предложеният анализ на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в община Разград е индикатор и ориентир при разработването на Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в Област Разград.